

Avtal om val av domstol – 2005 års Haagkonvention

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst.
Beställningsadress: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
fritzes.se

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:3 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remiss

Omslag: Regeringskansliets standard.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2014.

ISBN 978-91-38-24146-2

ISSN 0284-6012

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	3
1 Promemorians lagförslag	5
2 Ärendet	9
3 Domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av utländska domar	11
3.1 Bestämmelser i unionsrättsakter och internationella instrument	11
3.2 Svenska bestämmelser.....	13
3.2.1 Rättegångsbalkens forumregler	13
3.2.2 Kompletterande bestämmelser	14
4 2005 års Haagkonvention	17
4.1 Bakgrund och syfte	17
4.2 Tillämpningsområde	18
4.3 Behörighetsregler	19
4.4 Erkännande och verkställighet	22
4.5 Övriga bestämmelser	25
5 Kompletterande bestämmelser till 2005 års Haagkonvention	27
5.1 En samlad reglering.....	27
5.2 Reservforum	28

5.3	Erkännande och verkställbarhet	29
5.4	Verkställighet.....	32
5.5	Utfärdande av intyg.....	34
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	37
7	Konsekvenser av förslagen	39
8	Författningskommentar	41
Bilaga 1	2005 års Haagkonvention om avtal om val av domstol	45
Bilaga 2	The Hague Convention of 30 June 2005 on Choice of Court Agreements.....	67

Promemorians huvudsakliga innehåll

Inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt antogs år 2005 konventionen om avtal om val av domstol. I konventionen finns regler om domstols behörighet när parter träffat ett avtal om att en eller flera domstolar i en konventionsstat ska pröva en internationell tvist mellan dem. Konventionen innehåller även regler om erkännande och verkställighet av utländska domar som meddelats av en domstol som pekats ut i ett sådant avtal. Konventionen bygger på grundtanken att avtal om val av domstol ska respekteras. Parter som bedriver internationell handel ska kunna förlita sig på att en av dem vald domstol kommer att vara behörig att pröva en tvist och att en dom som meddelats av en vald domstol i en konventionsstat kommer att kunna erkännas och verkställas i andra konventionsstater.

EU har undertecknat konventionen och förväntas tillträda den under år 2015. I och med EU:s tillträde till konventionen kommer unionens samtliga medlemsstater, förutom Danmark, att bli bundna av konventionen. Konventionen blir direkt tillämplig i Sverige. I denna promemoria föreslås nya lagregler som ska komplettera konventionen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

1 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen 2014:000 med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen 2014:000 med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 17–19 §§, och närmast efter 16 § och närmast före 17 och 19 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:219 Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2012 års Bryssel I-förordning),

2. rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2000 års Bryssel I-förordning),

3. konventionen den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område jämte tillträdeskonventioner (Brysselkonventionen),

4. konventionen den 30 oktober 2007 om domstols behörighet och om erkännande

4. konventionen den 30 oktober 2007 om domstols behörighet och om erkännande

och verkställighet av domar på privaträttens område (Lugano-konventionen), och

5. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar (förordningen om den europeiska exekutionstiteln).

och verkställighet av domar på privaträttens område (Lugano-konventionen),

5. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar (förordningen om den europeiska exekutionstiteln), och

6. *Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol (2005 års Haagkonvention).*

Genom första stycket 1 och 2 kompletterar lagens bestämmelser även avtalet den 19 oktober 2005 mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Danmarksavtalet), eftersom 2012 års Bryssel I-förordning och 2000 års Bryssel I-förordning tillämpas i förhållandet mellan EU och Danmark till följd av detta avtal.

Erkännande, verkställbarhet och verkställighet enligt 2005 års Haagkonvention

Förfarande för erkännande eller verkställbarhet

17 §

En ansökan om att ett avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige enligt 2005 års Haagkonvention görs till den tingsrätt som regeringen föreskriver.

18 §

Vid handläggningen i domstol av ärenden som avses i 17 § tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte något annat följer av 2005 års Haagkonvention.

*Verkställighet**19 §*

Om ett avgörande förklaras verkställbart enligt 2005 års Haagkonvention, verkställs avgörandet enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2 Ärendet

Den 30 juni 2005 antogs konventionen om avtal om val av domstol inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt (Haagkonferensen). Konventionen har ännu inte trätt i kraft. Den svenska respektive engelska versionen av konventionen finns som *bilaga 1 och 2*.

EU undertecknade konventionen den 1 april 2009. Rådsbeslutet om unionens undertecknande av konventionen är publicerat i Europeiska unionens officiella tidning (EUT L 133, 29.5.2009, s. 1). Europeiska kommissionen har den 30 januari 2014 lämnat ett förslag till rådsbeslut om att EU ska godkänna konventionen (KOM[2014] 46 slutlig). För EU, och därmed för unionens samtliga medlemsstater förutom Danmark, kommer konventionen att träda i kraft tre månader efter det att EU deponerat sitt godkännandeinstrument. Detta förväntas ske under år 2015.

I promemorian lämnas förslag på kompletterande lagregler till konventionen.

3 Domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av utländska domar

3.1 Bestämmelser i unionsrättsakter och internationella instrument

På privaträttens område finns gemensamma EU-regler om domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av utländska domar bl.a. i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2012 års Bryssel I-förordning). 2012 års Bryssel I-förordning trädde i kraft den 10 januari 2013 och börjar tillämpas den 10 januari 2015. Förordningen är en revidering av rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2000 års Bryssel I-förordning). 2000 års Bryssel I-förordning ersatte i sin tur konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Brysselkonventionen). Den konventionen har inkorporerats i svensk rätt genom lagen (1998:358) om Brysselkonventionen. Konventionen tillämpas numera endast i förhållande till vissa utomeuropeiska territorier.

Ett till 2000 års Bryssel I-förordning parallellt instrument är konventionen av den 30 oktober 2007 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet på privaträttens område (Luganokonventionen). Konventionen har i stort sett samma innehåll som 2000 års Bryssel I-förordning. Den gäller i förhållandet mellan EU, Danmark, Island, Norge och Schweiz.

Enligt de nämnda instrumenten gäller som huvudregel att en dom som meddelats i en medlemsstat ska erkännas i övriga medlemsstater utan att något särskilt förfarande behöver användas. Den som vill att en dom som meddelats i en medlemsstat ska verkställs i en annan medlemsstat måste däremot, enligt 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen och Luganokonventionen, först ansöka om en verkställbarhetsförklaring (s.k. exekvatur) i den medlemsstat där verkställigheten ska ske. Samma förfarande kan användas då frågan om en utländsk dom ska erkännas eller inte är föremål för tvist och en part vill få fastställt att domen ska erkännas.

Exekvaturprövningen enligt 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen och Luganokonventionen kan komma att ske i två steg. Utöver den grundläggande förutsättningen att förordningen eller konventionen är tillämplig prövas domstolen i det första steget om sökanden har gett in de handlingar som krävs. Motparten bereds inte tillfälle att yttra sig över ansökan innan domstolen tar ställning till om domen ska erkännas eller förklaras verkställbar. Först om en part söker ändring av domstolens beslut prövas i ett andra steg om erkännande eller verkställbarhet ska vägras. Den prövningen sker enligt ett antal i förordningen eller konventionen angivna vägransgrunder. I detta skede får båda parter tillfälle att yttra sig. I 2012 års Bryssel I-förordning har reglerna om verkställbarhetsförklaring avskaffats vilket innebär att en dom som meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar där är direkt verkställbar i en annan medlemsstat. Förordningen innehåller dock regler om vägran av erkännande och verkställighet.

På privaträttens område finns bestämmelser om erkännande och verkställighet av domar även i Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar (den europeiska exekutionstiteln) och (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande (småmålsförordningen). Enligt dessa förordningar kan en utländsk dom erkännas och verkställas i en annan medlemsstat utan att det krävs någon exekvatur.

Det finns även flera konventioner som på särskilda områden reglerar domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av

domar. Sådana specialkonventioner finns bl.a. på transporträttens och immaterialrättens områden.

3.2 Svenska bestämmelser

3.2.1 Rättegångsbalkens forumregler

Bestämmelser om de allmänna domstolarnas behörighet i tvistemål finns i 10 kap. rättegångsbalken (RB). Dessa s.k. forumregler avgränsar de svenska domstolarnas lokala behörighet i förhållande till varandra. De reglerar inte direkt frågor om svensk domstols internationella behörighet (domsrätt). Under förutsättning att det inte finns några andra tillämpliga bestämmelser kan dock reglerna vara vägledande vid prövningen av om det finns svensk domsrätt i ett mål med internationell anknytning. Forumreglernas tillämpning sker då genom analogi.

I 10 kap. 16 § RB finns en bestämmelse om avtal om val av domstol, s.k. prorogationsavtal. För att ett sådant avtal ska vara giltigt krävs att parterna skriftligen har avtalat om att en tvist ska väckas vid viss domstol eller att viss domstol ensam ska vara behörig. Vidare måste avtalet hänföra sig till en bestämt angiven tvist, dvs. en tvist som redan uppkommit eller en framtida tvist som avser ett visst i avtalet angivet rättsförhållande.

I vissa slags tvister är prorogation inte tillåten. Detta följer av 10 kap. 17 § RB. Enligt den bestämmelsen saknar en domstol behörighet i vissa särskilt uppräknade slag av tvister, även om den annars skulle kunna vara behörig enligt reglerna i 10 kap. RB (t.ex. på grund av prorogation). Det gäller exempelvis tvister som ska tas upp av en särskild domstol (t.ex. Arbetsdomstolen), tvister som en viss namngiven domstol ensam är behörig att pröva (t.ex. Stockholms tingsrätt i vissa immaterialrättsliga tvister) och tvister som omfattas av vissa exklusiva forumregler (t.ex. fastighetsforum). Av bestämmelsen framgår även att prorogation inte får ske till en domstol på en annan nivå än den som enligt lag gäller för tvisten i fråga. Parterna kan alltså inte avtala att talan ska väckas i hovrätt när tingsrätt är första instans.

I de fall som avses i 10 kap. 17 § RB ska en domstol pröva sin behörighet självmant (10 kap. 18 § jämfört med 34 kap. 1 § RB). Om domstolen vid denna prövning gör bedömningen att den inte

är behörig ska domstolen antingen avvisa talan eller överlämna målet till behörig domstol enligt 10 kap. 20 a § RB.

I andra fall gäller i princip att en domstol ska pröva sin behörighet endast om svaranden inom viss tid gjort en foruminvändning (10 kap. 18 § RB). Av 34 kap. 2 § RB framgår att en invändning måste göras första gången svaranden för talan i målet. Om en part väcker talan i en annan domstol än den som parterna pekat ut i ett prorogationsavtal måste alltså en svarande, som vill åberopa avtalet som ett rättegångshinder, göra en foruminvändning första gången han eller hon för talan i målet. Om svaranden går i svaromål utan att göra någon sådan invändning får domstolen, trots att den inte angetts i prorogationsavtalet, ändå ta upp tvisten till prövning.

3.2.2 Kompletterande bestämmelser

Enligt gällande ordning finns kompletterande svenska bestämmelser till bl.a. 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen, Luganokonventionen och den europeiska exekutionstiteln i lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden (2006 års kompletteringslag). Ytterligare kompletterande bestämmelser finns i förordningen (2005:712) med föreskrifter om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden.

I lagstiftningsärendet *Nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område* (prop. 2013/14:219) har regeringen föreslagit att 2006 års kompletteringslag ska upphävas och ersättas av en ny lag. Förutom kompletterande bestämmelser till de instrument som omfattas av 2006 år lag, ska den nya lagen innehålla kompletterande bestämmelser till 2012 års Bryssel I-förordning. Regeringen har föreslagit att lagen ska träda i kraft den 10 januari 2015. Förslaget innebär även att den exekvaturprövning som krävs enligt vissa instrument ska göras i tingsrätt i stället för i Svea hovrätt. Behörig tingsrätt för en ansökan om erkännande eller verkställbarhetsförklaring ska enligt förslaget vara den tingsrätt som regeringen föreskriver. Enligt förslaget ska lagen (1996:242) om domstolsärenden (ÄL) vara kompletterande processlag vid

handläggningen i domstol. Regeringens förslag innebär vidare att vissa bestämmelser i 2006 års kompletteringslag förs över i sak oförändrade till den nya kompletteringslagen. Det gäller bl.a. en bestämmelse om reservforum (2 §) och en bestämmelse om verkställighet (7 §).

4 2005 års Haagkonvention

4.1 Bakgrund och syfte

Haagkonferensen är en internationell organisation som har ett sjuttiofem medlemmar, däribland EU och unionens samtliga medlemsstater. Haagkonferensens verksamhet består huvudsakligen av att förhandla och utarbeta internationella fördrag (konventioner) inom den internationella privaträttens olika områden.

Haagkonventionen om avtal om val av domstol antogs den 30 juni 2005 och är resultatet av flera års förhandlingsarbete. Konventionen är öppen för alla stater och för regionala organisationer för ekonomisk integration, såsom EU.

Huvudsyftet med konventionen är att främja internationell handel och internationella investeringar. Detta ska uppnås genom ett förstärkt rättsligt samarbete med gemensamma regler om domstols behörighet när parter träffat avtal om val av domstol (kapitel II) samt erkännande och verkställighet av utländska domar som meddelats av domstolar som pekats ut i sådana avtal (kapitel III). Konventionen bygger på grundtanken att avtal om val av domstol ska respekteras.

Till konventionen finns en förklarande rapport som kan vara till hjälp vid tolkningen av konventionen.¹

I det följande redogörs för konventionens huvudsakliga innehåll.

¹ Se Convention of 30 June 2005 on Choice of Court Agreements, Explanatory Report by Trevor Hartley and Masato Dogauchi, i fortsättningen benämnd Explanatory Report. Den finns tillgänglig på Haagkonferensens hemsida, www.hcch.net.

4.2 Tillämpningsområde

I kapitel I anges konventionens tillämpningsområde. Konventionen är tillämplig på exklusiva avtal om val av domstol (prorogationsavtal) i internationella mål på privaträttens område (artikel 1.1). Konventionen är dock inte tillämplig om en av parterna är en konsument eller om det är fråga om ett anställningsavtal (artikel 2.1). Konventionen är inte heller tillämplig på skiljeförfaranden och liknande förfaranden (artikel 2.4).²

Det finns ytterligare undantag från konventionens tillämpningsområde (artikel 2.2). Bland annat undantas frågor om fysiska personers rättsliga status, rättskapacitet och rättshandlingsförmåga, frågor om underhållsskyldighet, familjerättsliga frågor samt frågor om arv och testamente. Vissa immaterialrättsliga och konkurrensrättsliga frågor är också undantagna liksom frågor om konkurs, ackord och liknande. Även frågor om transport av passagerare och gods undantas från konventionens tillämpningsområde. Undantagen är tillämpliga bara om frågan utgör själva saken i målet och inte om frågan kommer upp enbart till prejudiciell bedömning (artikel 2.3).

I artikel 1.2 och 1.3 definieras vad som i konventionen avses med internationella mål. Vid tillämpningen av behörighetsreglerna i kapitel II ska ett mål anses som internationellt om inte parterna har hemvist i samma konventionsstat och förhållandet mellan dem samt övriga relevanta omständigheter, bortsett från domstolens lokalisering, är sådana att tvisten bara har koppling till den staten. Ett mål anses alltså inte vara internationellt enbart på grund av att parterna i ett exklusivt prorogationsavtal pekat ut en eller flera domstolar i en annan konventionsstat. Vid tillämpningen av reglerna om erkännande och verkställighet i kapitel III anses ett mål vara internationellt om det gäller en utländsk dom.

Konventionen ställer inte något krav på att parterna eller tvisten i fråga ska ha någon anknytning till den stat där den utpekade domstolen är belägen.

Ett exklusivt avtal om val av domstol definieras i konventionen som ett avtal mellan två eller flera parter som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en

² Se Explanatory Report, stycke 84.

konventionsstat till att lösa tvister som uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande (artikel 3). Avtalet ska vara skriftligt eller ha dokumenterats på ett sådant sätt (t.ex. fax eller e-post) att det är möjligt att hänvisa till informationen vid ett senare tillfälle.

I övrigt innehåller kapitel I vissa definitioner av grundläggande begrepp. I artikel 4.1 anges att med dom avses alla avgöranden i sak som meddelats av en domstol, oavsett avgörandets rubricering. Därmed omfattas såväl domar som beslut. Även beslut om rättegångskostnader omfattas, förutsatt att de kostnader som beslutats rör ett avgörande i sak som kan erkännas eller verkställas enligt konventionen. Däremot omfattas inte beslut om säkerhetsåtgärder. I artikel 4.2 definieras begreppet hemvist för juridiska personer. Definitionen är densamma som i artikel 63 i 2012 års Bryssel I-förordning.

4.3 Behörighetsregler

Kapitel II i konventionen innehåller regler om domstols behörighet när parterna har träffat ett exklusivt prorogationsavtal. Utgångspunkten är att den eller de domstolar i en konventionsstat som parterna har valt är behöriga att pröva en tvist som omfattas av avtalet (artikel 5.1). En förutsättning är att prorogationsavtalet inte är ogiltigt. Det är i detta sammanhang ogiltighet på materiell grund som avses.³ Frågor om ett prorogationsavtals ogiltighet ska avgöras enligt lagen i den stat där den valda domstolen är belägen. Ett prorogationsavtal som utgör en del av ett annat avtal ska, liksom ett skiljeavtal, behandlas som ett särskilt avtal (artikel 3 punkten d). Detta innebär att giltigheten av ett prorogationsavtal inte kan ifrågasättas enbart med hänvisning till att det andra avtalet är ogiltigt.

En vald domstol kan inte vägra att pröva en tvist med hänvisning till att tvisten borde prövas av en domstol i en annan stat (artikel 5.2). Inte ens om en talan mellan samma parter rörande

³ Se Explanatory Report, stycke 126.

samma sak redan väckts i en domstol i en annan stat (litispendens) kan domstolen vägra att pröva en tvist.⁴

Konventionens behörighetsregler innebär vidare att andra domstolar än den eller de domstolar som pekats ut i ett exklusivt prorogationsavtal saknar behörighet att pröva en tvist som omfattas av avtalet (artikel 6). Om talan ändå, i strid med vad parterna avtalat, väcks vid en sådan domstol ska den domstolen vilandeförklara eller avvisa förfarandet. Från denna regel finns dock ett antal undantag (artikel 6 punkterna a-e). Det första undantaget är om prorogationsavtalet är ogiltigt (punkten a). I likhet med vad som gäller enligt behörighetsregeln i artikel 5.1 ska den frågan avgöras enligt lagen i den stat där den valda domstolen är belägen. Det andra undantaget gäller då en part saknade kompetens att ingå prorogationsavtalet (punkten b). Ett sådant fall kan visserligen omfattas av undantaget i punkten a, men skillnaden är att enligt punkten b ska frågan avgöras enligt lagen i den stat där talan väckts. En domstol är inte heller skyldig att vilandeförklara eller avvisa ett förfarande om en tillämpning av prorogationsavtalet skulle leda till uppenbar orättvisa eller stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där talan väckts (punkten c). Det fjärde undantaget gäller situationer då avtalet av särskilda skäl som ligger utanför parternas kontroll inte rimligen kan tillämpas (punkten d). Ett exempel som nämns i den förklarande rapporten är om det i en konventionsstat pågår ett krig och domstolarna i den staten inte fungerar.⁵ Det femte och sista undantaget gäller situationer då en vald domstol beslutat att inte pröva målet (punkten e). Det förhållandet att ett undantag är tillämpligt innebär inte att domstolen vid vilken talan väckts är behörig med stöd av konventionen. Den frågan får i stället avgöras i enlighet med gällande rätt i den stat där domstolen är belägen.⁶

Konventionen är inte avsedd att påverka konventionsstaternas interna processrättsliga regler, förutom när detta följer av konventionen. I vissa fall framgår detta direkt av konventionen (t.ex. artikel 5.3) och i andra fall följer det indirekt av vad som regleras i konventionen. I artikel 5.3 punkten a anges att

⁴ Se Explanatory Report, stycke 133–134.

⁵ Se Explanatory Report, stycke 154.

⁶ Se Explanatory Report, stycke 146.

konventionen inte påverkar interna regler om domstols behörighet som tar sikte på vad tvisten rör eller tvisteföremålets värde. Bestämmelsen avser bl.a. sådana regler som anger att vissa tvister endast ska prövas av vissa slag av domstolar. Ett exempel som nämns i den förklarande rapporten är om det i en konventionsstat finns bestämmelser som anger att vissa tvister endast ska prövas av vissa specialiserade domstolar.⁷ Om ett exklusivt prorogationsavtal pekar ut en sådan domstol, men tvisten inte avser en fråga som annars prövas av den domstolen, innebär konventionen inte att domstolen är skyldig att pröva tvisten. I artikel 5.3 punkten b anges att behörighetsregeln i artikel 5 inte heller påverkar interna regler om fördelning av behörighet mellan domstolar i en konventionsstat. Bestämmelsen innebär bl.a. att om ett exklusivt prorogationsavtal pekar ut domstolarna i en konventionsstat utan att ange någon specifik domstol, ska frågan om vilken eller vilka domstolar som är lokalt behöriga avgöras enligt den statens interna regler.

I den förklarande rapporten ges exempel på ytterligare interna processrättsliga regler som inte påverkas av konventionen, bl.a. bestämmelser som anger tidsfrister inom vilka talan ska väckas eller andra åtgärder vidtas, bestämmelser om behörighet att föra talan, bestämmelser som hindrar att en domstol prövar vissa tvister samt bestämmelser om bevisning och överklagande.⁸

Kapitel II innehåller även en bestämmelse som anger att säkerhetsåtgärder inte omfattas av konventionen (artikel 7). Konventionen hindrar däremot inte att sådana åtgärder meddelas med tillämpning av nationell rätt i den konventionsstat där åtgärden begärs. I den förklarande rapporten anges att med säkerhetsåtgärder avses dels interimistiska (provisoriska) åtgärder som syftar till att skydda en part i avvaktan på en dom, dels åtgärder efter att en dom meddelats som avser att underlätta verkställigheten av domen.⁹

⁷ Se Explanatory Report, stycke 135.

⁸ Se Explanatory Report, stycke 88–92 och 138.

⁹ Se Explanatory Report, stycke 160.

4.4 Erkännande och verkställighet

Allmänna förutsättningar och vägransgrunder

Kapitel III innehåller bestämmelser om erkännande och verkställighet av domar. Enligt artikel 8.1 ska en dom som har meddelats av en domstol i en konventionsstat som anvisats i ett exklusivt prorogationsavtal ("ursprungsstaten") erkännas och verkställas i en annan konventionsstat. Konventionen omfattar även domar som meddelats av en domstol i ett mål som, med tillämpning av nationella forumregler, har överlämnats till den domstolen av en vald domstol (jfr artikel 5.3 punkten b).¹⁰ Även i den situationen att en vald domstol funnit att ett prorogationsavtal är ogiltigt men att den enligt nationell rätt varit behörig på någon annan grund kan en dom som meddelats av domstolen erkännas och verkställas med stöd av konventionen förutsatt att den anmodade domstolen gör bedömningen att prorogationsavtalet är giltigt (jfr artikel 9 punkten a).¹¹

En dom ska erkännas endast om den har verkan i ursprungsstaten och verkställas endast om den är verkställbar i ursprungsstaten (artikel 8.3). Konventionen ställer däremot inte något krav på att domen ska ha fått laga kraft för att den ska kunna erkännas eller verkställas. Att så är fallet framgår av den möjlighet som finns att skjuta upp eller vägra erkännande och verkställighet om domen har överklagats i ursprungsstaten eller om tidsfristen för ett ordinärt överklagande ännu inte har löpt ut (artikel 8.4).

En förlikning kan verkställas på samma sätt som en dom (artikel 12). Detta gäller under förutsättning att förlikningen har godkänts av eller ingåtts inför en domstol som anvisats i ett exklusivt prorogationsavtal och att förlikningen i ursprungsstaten är verkställbar på samma sätt som en dom.

Utöver vad som krävs för att tillämpa bestämmelserna om erkännande och verkställighet i kapitel III får en dom inte omprövas i sak. Domstolen i den konventionsstat där erkännande eller verkställighet begärs (den anmodade domstolen) är även bunden av de faktiska omständigheter som domstolen i ursprungsstaten grundat sin behörighet på, förutsatt att den sistnämnda

¹⁰ Se Explanatory Report, stycke 156 och 175.

¹¹ Se Explanatory Report, stycke 164.

domstolen grundat sin behörighet på konventionen (artikel 8.2).¹² Detta gäller dock inte om avgörandet i fråga är en tredskodom.

Erkännande och verkställighet får vägras endast på de grunder som anges i konventionen. Erkännande och verkställighet får vägras om prorogationsavtalet är ogiltigt (artikel 9 punkten a). Frågan om avtalets ogiltighet ska avgöras enligt lagen i den stat där den valda domstolen är belägen. För att undvika motstridiga avgöranden i fråga om giltigheten av ett prorogationsavtal är vägransgrunden endast tillämplig om den valda domstolen inte fastställt att avtalet är giltigt. Erkännande och verkställighet får också vägras om en av parterna saknade kompetens att ingå prorogationsavtalet enligt lagen i den anmodade staten (artikel 9 punkten b). Ytterligare vägransgrunder avser fall då en dom utverkats genom svikligt förfarande i samband med rättegången (artikel 9 punkten d), då erkännande eller verkställighet skulle stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen (s.k. *ordre public*) i den anmodade staten (artikel 9 punkten e) och vissa fall av domskonflikter (artikel 9 punkterna f och g). Vidare får erkännande och verkställighet vägras om en svarande inte delgetts stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid och på ett sådant sätt att svaranden har haft möjlighet att förbereda sitt svaromål (artikel 9 punkten c). Detta gäller dock inte om svaranden gått i svaromål utan att göra gällande brister i delgivningen, förutsatt att det enligt lagen i ursprungsstaten funnits en möjlighet att göra gällande sådana brister. Enligt samma punkt får erkännande och verkställighet även vägras om delgivning skett i den anmodade staten på ett sätt som är oförenligt med grundläggande principer för delgivning i den staten. I artikel 10 regleras vad som ska gälla för erkännande och verkställighet av avgöranden i s.k. prejudiciella frågor. I artikeln föreskrivs att vägran kan ske av ett avgörande i en prejudiciell fråga som inte omfattas av konventionens tillämpningsområde och av en dom som grundas på ett avgörande i en sådan fråga. Erkännande och verkställighet kan även vägras av en dom avseende skadestånd som dömts ut i avskräckande eller bestraffande syfte (artikel 11).

En anmodad domstol kan delvis erkänna eller verkställa en dom, om erkännande eller verkställighet begärs beträffande den delen

¹² Se Explanatory Report, stycke 166.

eller om endast en del av domen kan erkännas eller verkställas enligt konventionen (artikel 15).

Förfarandet

I fråga om erkännande ställer konventionen inte något krav på att det ska finnas ett särskilt förfarande. I de konventionsstater där det inte finns något sådant förfarande kommer domar som omfattas av konventionen att erkännas automatiskt med stöd av artikel 8. Om en part motsätter sig att en dom erkänns måste dock frågan kunna prövas av domstol utifrån de förutsättningar och vägransgrunder som anges i konventionen.¹³ Förfarandet för att få fastställt att en dom ska erkännas, förklaras verkställbar alternativt registreras för verkställighet liksom förfarandet för verkställighet regleras av lagen i den anmodade staten, om inte något annat följer av konventionen (artikel 14). Den anmodade domstolen ska agera skyndsamt.

En part som vill få fastställt att en dom ska erkännas eller vill ha en dom verkställd ska enligt konventionen ge in vissa handlingar till den anmodade domstolen (artikel 13.1). Förutom prorogationsavtalet ska sökanden ge in en vidimerad kopia av domen och handlingar som visar att domen, beroende på vad ansökan rör, har verkan eller är verkställbar i ursprungsstaten. Viss information angående delgivning krävs om det gäller en tredskodom. Är det fråga om en förlikning ska sökanden ge in ett intyg från en domstol i ursprungsstaten om att förlikningen där är verkställbar på samma sätt som en dom. Den anmodade domstolen kan begära in de ytterligare handlingar som behövs för att bedöma om det finns förutsättningar för erkännande eller verkställighet (artikel 13.2). Konsekvenserna av att en part inte ger in de handlingar som krävs enligt konventionen bestäms av lagen i den anmodade staten.¹⁴

Till ansökan kan även bifogas ett intyg avseende domen (artikel 13.3). Ett sådant intyg ska utfärdas av en domstol i ursprungsstaten och ha det innehåll som bestämts av Haagkonferensen.¹⁵ Om de handlingar som anges i artikel 13 inte har utformats på den anmodade statens officiella språk ska de åtföljas av en auktoriserad översättning till ett officiellt språk (artikel 13.4). Detta gäller under

¹³ Se Explanatory Report, stycke 210 och 215.

¹⁴ Se Explanatory Report, stycke 211.

¹⁵ Intyget finns tillgängligt på Haagkonferensens hemsida, www.hcch.net.

förutsättning att lagen i den anmodade staten inte föreskriver något annat.

Utöver bestämmelserna i artiklarna 13 och 14 innehåller kapitel III inte några bestämmelser som tar sikte på själva förfarandet. Hur förfarandet närmare ska gå till har alltså i stor utsträckning överlåtits till de enskilda konventionsstaterna att bestämma.

4.5 Övriga bestämmelser

I kapitel IV finns vissa allmänna bestämmelser, bl.a. övergångsbestämmelser (artikel 16) och bestämmelser som ger konventionsparterna möjlighet att genom särskilda förklaringar utvidga eller inskränka konventionens materiella tillämpningsområde (artiklarna 19–22). Inom EU har behovet av att avge sådana förklaringar varit föremål för överväganden. Något slutligt ställningstagande har inte nåtts men kommissionen har föreslagit att EU, vid godkännandet av konventionen, ska lämna en förklaring som innebär att vissa typer av försäkringsavtal undantas från konventionens tillämpningsområde.

Kapitlet innehåller vidare bestämmelser om förhållandet mellan konventionen och andra internationella instrument (artikel 26). I möjligaste mån ska konventionen tolkas som förenlig med andra internationella instrument som konventionsstaterna tillträtt. I vissa fall har andra internationella instrument företräde. Av bestämmelsen följer bl.a. att behörighetsreglerna i 2012 års Bryssel I-förordning kommer att ha företräde om samtliga parter har hemvist inom EU eller i tredjeländer som inte är parter i konventionen.¹⁶ När det gäller erkännande och verkställighet av domar kommer Bryssel I-förordningen att ha företräde om den anmodade domstolen och domstolen i ursprungsstaten båda är belägna inom EU.

Kapitel V innehåller slutbestämmelser om bl.a. tillträde till konventionen och konventionens ikraftträdande.

¹⁶ Se Explanatory Report, stycke 291–301 och KOM(2014) 46 slutlig, s. 1 f.

5 Kompletterande bestämmelser till 2005 års Haagkonvention

5.1 En samlad reglering

Förslag: Kompletterande lagregler till 2005 års Haagkonvention ska tas in i den i prop. 2013/14:219 föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden.

Skälen för förslaget: 2005 års Haagkonvention innehåller regler om domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område när parterna har träffat ett avtal om val av domstol. EU har exklusiv behörighet på området vilket innebär att unionen ensam är behörig att agera externt genom att underteckna och tillträda konventionen. Enligt artikel 216.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska avtal som ingås av EU vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna. Sverige kommer därmed att bli bundet av 2005 års Haagkonvention genom EU:s tillträde till konventionen. Konventionen blir direkt tillämplig i Sverige. Någon nationell normgivning krävs alltså inte. Däremot behövs det vissa kompletterande bestämmelser som för att konventionens regler ska kunna tillämpas i den svenska rättsordningen.

De bestämmelser som här föreslås komplettera 2005 års Haagkonvention motsvarar i huvuddrag vad som gäller för 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen och Lugano-konventionen enligt den av regeringen nyligen föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa

avgöranden (prop. 2013/14:219). Med hänsyn härtill och till det sakliga samband som finns mellan 2005 års Haagkonvention och de unionsrättsakter och internationella instrument som omfattas av nämnda lag bör de kompletterande lagreglerna till konventionen tas in i den föreslagna lagen. En sådan samlad reglering rörande domstols behörighet samt erkännande och verkställighet på privaträttens område underlättar för rättstillämparna. Vissa kompletterande föreskrifter bör tas in i förordning.

5.2 Reservforum

Förslag: Bestämmelsen om reservforum (2 §) i den i prop. 2013/14:219 föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden ska vara tillämplig även i förhållande till 2005 års Haagkonvention. Det innebär att Stockholms tingsrätt ska vara behörig domstol i de fall det finns svensk domsrätt enligt 2005 års Haagkonvention men varken prorogationsavtalet eller de svenska forumreglerna anvisar någon lokalt behörig domstol.

Skälen för förslaget: Enligt 2005 års Haagkonvention kan parterna i ett exklusivt prorogationsavtal peka ut domstolarna i en konventionsstat alternativt en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat. I det förstnämnda fallet ska frågan om vilken eller vilka domstolar som är lokalt behöriga avgöras enligt den statens nationella forumregler (jfr avsnitt 4.3). Om ett prorogationsavtal pekar ut domstolarna i Sverige men avtalet inte anger någon specifik svensk domstol, får således frågan om lokalt behörig domstol bedömas enligt svenska nationella forumregler, normalt bestämmelserna i 10 kap. RB. I de fall då de svenska forumreglerna inte anvisar någon behörig domstol är det lämpligt med ett reservforum.

En bestämmelse om reservforum finns i den i prop. 2013/14:219 föreslagna kompletteringslagen (2 §). Bestämmelsen innebär att Stockholms tingsrätt är reservforum när det finns svensk domsrätt enligt bestämmelserna i någon av unionsrättsakterna eller något av de internationella instrumenten som omfattas av lagen, men de

svenska forumreglerna inte anvisar någon behörig domstol. Det är ändamålsenligt att detsamma gäller i de fall det finns svensk domsrätt enligt 2005 års Haagkonvention men varken prorogationsavtalet eller nationella svenska forumregler anvisar någon behörig domstol. Lagtekniskt bör detta ske genom att 2 § i den i prop. 2013/14:219 föreslagna kompletteringslagen görs tillämplig även i förhållande till 2005 års Haagkonvention.

5.3 Erkännande och verkställbarhet

Förslag: En ansökan om att ett utländskt avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige enligt 2005 års Haagkonvention ska göras till den tingsrätt som regeringen föreskriver. Ärendelagen ska vara kompletterande processlag vid handläggningen i domstol av sådana ärenden.

Bedömning: Behöriga domstolar bör vara de domstolar som prövar överklaganden i utsökningsmål och domstolarnas domsområden bör vara desamma som för dessa domstolar. Vilken domstol som i det enskilda fallet är behörig bör bestämmas utifrån var motparten till den som ansöker om att ett utländskt avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige har sin hemvist.

Skälen för förslaget och bedömningen

Förfarande för erkännande eller verkställbarhet

Någon direkt verkställighet av en utländsk dom är inte möjlig med stöd av 2005 års Haagkonvention, utan domen måste förklaras verkställbar eller registreras för verkställighet innan den kan verkställas. I fråga om erkännande kan konventionsstaterna välja mellan att ha ett förfarande i samtliga fall där någon vill göra gällande en utländsk dom eller att ha ett förfarande endast för att få fastställt att en dom ska erkännas när frågan är tvistig. Förfarandet regleras av lagen i den anmodade staten, om inte något annat följer av konventionen (artikel 14).

För att utländska domar på civilrättens område ska kunna verkställas i Sverige krävs i de flesta fall att en domstol i ett

exekvaturförfarande beslutat att domen ska förklaras verkställbar. Först efter det att domen förklarats verkställbar kan en part hos Kronofogdemyndigheten ansöka om verkställighet. Det är naturligt att samma förfarande ska gälla för domar som meddelats med stöd av 2005 års Haagkonvention. Det innebär att en part som vill att en dom ska verkställas i Sverige enligt konventionen först måste ansöka om verkställbarhetsförklaring i en svensk domstol. Exekvaturprövningen går ut på att avgöra om konventionen är tillämplig, om sökanden har gett in de handlingar som krävs och om det i övrigt finns förutsättningar att förklara domen verkställbar. Det ankommer på domstolen att självant pröva om någon av de vägransgrunder som anges i konventionen är tillämpliga. Detta förfarande för verkställbarhetsförklaring bör användas också för att få fastställt att en dom ska erkännas i Sverige när frågan är tvistig.

Regeringen har nyligen, såvitt avser samtliga förekommande exekvaturförfaranden på civilrättens område, föreslagit att prövningen ska ske i tingsrätt (prop. 2013/14:219 avsnitt 6.3.1). Regeringen uttalar i det lagstiftningsärendet att den nuvarande ordningen som innebär att Svea hovrätt är behörig domstol för ansökningar om exekvatur utgör en avvikelse från den vanliga uppgiftsfördelningen mellan domstolsinstanserna och att det inte finns något uttalat skäl till den ordningen. Regeringen konstaterar slutligen att de skäl som motiverar en ordning med tingsrätt som första domstolsinstans gör sig gällande med samma styrka för ansökningar om exekvatur som för andra typer av mål och ärenden. Det finns inte någon anledning att nu komma till någon annan slutsats än att prövningen bör ske i tingsrätt som första instans. När det gäller frågan vilken eller vilka tingsrätter som ska vara behöriga finns det, som konstateras i prop. 2013/14:219 (s. 86), fördelar med att exekvaturprövningen och prövningen av överklaganden i utsökningsmål sker vid samma tingsrätt. I det lagstiftningsärendet stannade regeringen ändå för att i lag endast ange att ansökan ska göras till den tingsrätt som regeringen föreskriver samt att i förordning peka ut vilka tingsrätter som ska vara behöriga och hur den lokala behörigheten ska fördelas mellan dessa. Det är rimligt att detsamma sker i det nu aktuella fallet. I enlighet med vad regeringen i prop. 2013/14:219 (s. 87) föreslår för flertalet fall bör behörigheten bestämmas utifrån var motparten till

den som ansöker om att ett avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige har sin hemvist.

Processlag

Eftersom exekvaturprövningen föreslås ske i allmän domstol står valet av kompletterande processlag mellan rättegångsbalken och ärendelagen. Rättegångsbalken bygger på ett muntligt förfarande där bevisning återopas. Förfarandet inleds med en stämningsansökan och innefattar normalt såväl ett förberedelse- som ett huvudförhandlingsskede. Ärendelagen däremot utgår från att ett avgörande kan ske på handlingarna. En tillämpning av ärendelagen ger utrymme för ett i det enskilda fallet mindre formbundet förfarande som, till skillnad från vad som är fallet med rättegångsbalken, typiskt sett inte fokuserar på att utreda vad som hänt i förfluten tid.

Den prövning som sker i exekvaturärendena syftar till att utifrån ingivna handlingar avgöra om det finns förutsättningar för att bevilja en ansökan om att ett utländskt avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige. Den prövningen kan som regel göras på handlingarna. I prop. 2013/14:219 (s. 91) gör regeringen bedömningen att en tillämpning av ärendelagen framstår som den mest ändamålsenliga och att ärendelagen därför bör tillämpas vid domstols handläggning av exekvaturärenden. Det finns inte anledning att göra en annan bedömning nu. Ärendelagen bör alltså vara kompletterande processlag även vid domstols handläggning av exekvaturärenden enligt 2005 års Haagkonvention. Ärendelagen är utformad för en effektiv och ändamålsenlig handläggning. Någon särskild reglering för att uppfylla konventionens krav på skyndsamhet krävs därför inte.

Det bör i den föreslagna kompletteringslagen anges att ärendelagen ska tillämpas om inte något annat följer av konventionen. Därigenom blir lagens bestämmelser om bl.a. domstolarnas sammansättning, vilka uppgifter en ansökan ska innehålla, brister i en inledande skrivelse och hur skriftväxlingen ska gå till tillämpliga. Av ärendelagen följer att tingsrättens beslut kan överklagas. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till både hovrätten och Högsta domstolen (39 och 40 §§ ÄL). Av

konventionen framgår vilka handlingar som ska bifogas en ansökan (artikel 13.1). Av konventionen framgår även att domstolen kan begära in andra handlingar som behövs för att bedöma om det finns förutsättningar att erkänna eller förklara en dom verkställbar (artikel 13.2).

Konventionen innehåller även en bestämmelse som anger att om de handlingar som bifogas en ansökan inte är upprättade på den anmodade statens officiella språk ska de åtföljas av en auktoriserad översättning till ett officiellt språk (artikel 13.4). Bestämmelsen är dock tillämplig endast om det i nationell rätt inte föreskrivs något annat. I svensk rätt är huvudregeln att samtliga handlingar som ges in till en domstol ska vara skrivna på svenska.¹⁷ Även handlingar på andra språk än svenska (främst danska, norska eller engelska) kan i vissa fall godtas. Det är domstolens uppgift att i det enskilda fallet bedöma om och i vilken utsträckning som avsteg kan göras från huvudregeln om att handlingar som ges in ska vara skrivna på svenska. Om en handling som en part ger in är skriven på ett annat språk än svenska får domstolen vid behov låta översätta handlingen (48 § ÄL och 33 kap. 9 § RB). Alternativt kan domstolen förelägga parten att ordna med en översättning (se t.ex. NJA 2011 s. 345). Det finns inte skäl att i fråga om handlingar som ska bifogas en ansökan enligt 2005 års Haagkonvention uppställa andra regler än vad som annars gäller enligt svensk rätt. I fråga om översättning av handlingar som bifogas en ansökan om erkännande eller verkställbarhet enligt 2005 års Haagkonvention ska således 48 § ÄL tillämpas i stället för artikel 13.4 i konventionen.

5.4 Verkställighet

Förslag: Om ett utländskt avgörande förklarats verkställbart enligt 2005 års Haagkonvention, verkställs avgörandet enligt utsokningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft.

¹⁷ Jfr 10 § språklagen (2009:600).

Skälen för förslaget: Om inte något annat följer av 2005 års Haagkonvention ska verkställighet ske enligt lagen i den stat där verkställighet begärs. Utöver de regler om verkställighet som blir tillämpliga vid en ansökan om verkställbarhet innehåller konventionen inga regler som tar sikte på själva verkställigheten av en dom. Verkställighetsförfarandet regleras således helt av nationell rätt.

I svensk rätt finns bestämmelser om verkställighet i utsökningsbalken (UB). Enligt dessa regler är utgångspunkten att en ansökan om verkställighet av en utländsk dom som förklarats verkställbar i Sverige ska ges in till Kronofogdemyndigheten. Den myndigheten hanterar sedan verkställighetsärendet inom ramen för utsökningsbalkens bestämmelser. Olika bestämmelser gäller för verkställigheten beroende på vilken typ av avgörande det är fråga om. Enligt 3 kap. 3 § UB får en dom verkställas utan särskilda villkor när den har fått laga kraft. Särskilda regler gäller för verkställighet av domar som inte har fått laga kraft (3 kap. 4-10 §§ UB).

I åskilliga lagar som kompletterar unionsrättsakter och andra internationella instrument finns bestämmelser som anger att ett utländskt avgörande som har förklarats verkställbart i Sverige ska verkställas enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft. En sådan bestämmelse finns bl.a. i fråga om verkställighet enligt 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen och Luganokonventionen. Det har ansetts att instrumenten i fråga innehåller betryggande spärrar mot verkställighet av avgöranden som inte har fått laga kraft (se bl.a. prop. 2001/02:146 s. 41). Regeringen har föreslagit att detsamma ska gälla i förhållande till 2012 års Bryssel I-förordning (prop. 2013/14:219 s. 66 f).

En grundläggande förutsättning för att en dom ska kunna verkställas i en annan konventionsstat enligt 2005 års Haagkonvention är att domen är verkställbar i ursprungsstaten (artikel 8.3). I likhet med 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen och Luganokonventionen ställer konventionen däremot inte något krav på att domen ska ha fått laga kraft för att den ska kunna verkställas. Att så är fallet framgår av den möjlighet som finns för en domstol att skjuta upp prövningen eller vägra att förklara avgörandet verkställbart om domen har överklagats i

ursprungsstaten (artikel 8.4). Samma möjlighet finns om tidsfristen för ett ordinärt överklagande ännu inte har gått ut. Med hänsyn härtill bör även ett avgörande som förklarats verkställbart enligt 2005 års Haagkonvention verkställas enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft. En bestämmelse om detta bör tas in i den föreslagna kompletteringslagen.

När det gäller 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen och Luganokonventionen samt 2012 års Bryssel I-förordning finns respektive föreslås en bestämmelse som anger att utsökningsbalkens bestämmelser om verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd (16 kap. 11-16 §§ UB) ska tillämpas när det gäller verkställighet av ett utländskt avgörande som rör en säkerhetsåtgärd. Enligt 2005 års Haagkonvention är ett beslut om säkerhetsåtgärder inte att anse som en dom (artikel 4.1) och kan därför inte bli föremål för verkställighet enligt konventionen. Det finns därmed inte något behov av en motsvarande bestämmelse som den som gäller för verkställighet enligt 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen samt Luganokonventionen och som föreslås gälla för verkställighet enligt 2012 års Bryssel I-förordning.

Förfarandet hos Kronofogdemyndigheten regleras i 2 kap. UB. Det bedöms inte finnas behov av några särregler vid verkställighet av utländska avgöranden som omfattas av 2005 års Haagkonvention. Utsökningsbalkens bestämmelser om hur en ansökan ska göras, vad den ska innehålla och vilka handlingar som ska bifogas kommer därmed att vara tillämpliga även när det gäller ansökningar om verkställighet av utländska avgöranden enligt 2005 års Haagkonvention.

5.5 Utfärdande av intyg

Bedömning: Ett intyg enligt artikel 13.3 i 2005 års Haagkonvention bör utfärdas av den domstol som har meddelat avgörandet.

Skälen för bedömningen: En part som vill få fastställt att en dom ska erkännas eller förklaras verkställbar enligt 2005 års

Haagkonvention kan ge in ett intyg avseende domen till den anmodade domstolen (artikel 13.3). Ett sådant intyg ska utfärdas av en domstol i ursprungsstaten. Det bör i förordning föreskrivas att det är den domstol som har meddelat avgörandet som ska utfärda ett sådant intyg.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Bedömning: Det finns inte behov av några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen: 2005 års Haagkonvention träder i kraft för EU:s och därmed för Sveriges del den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att EU deponerat sitt godkännandeinstrument (artikel 31). De i promemorian föreslagna svenska lagreglerna avser att komplettera konventionen och bör därmed träda i kraft den dag då konventionen träder i kraft. Det är inte möjligt att nu säga när detta kommer att ske, men sannolikt kommer EU att tillträda konventionen under år 2015. Det bör därför överlämnas till regeringen att bestämma när de kompletterande svenska lagreglerna ska träda i kraft.

Konventionen innehåller övergångsbestämmelser (artikel 16). Dessa bestämmelser anger att konventionen ska tillämpas i fråga om exklusiva prorogationsavtal som ingåtts efter det att konventionen har trätt i kraft i den stat där den valda domstolen är belägen (punkten 1) och att konventionen inte ska tillämpas i fråga om förfaranden som inletts innan konventionen har trätt i kraft i den stat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen (punkten 2). Om ett förfarande inleds i en domstol som pekats ut i ett prorogationsavtal är det alltså bara i den konventionsstat där den domstolen är belägen som konventionen måste ha trätt i kraft för att konventionen ska tillämpas. Om däremot talan väcks i en annan domstol eller ansökan gäller erkännande eller verkställighet

måste konventionen ha trätt i kraft både i den stat där talan väcks eller ansökan görs och i den stat där den utpekade domstolen finns för att konventionen ska tillämpas.¹⁸

Ikraftträdandet av 2005 års Haagkonvention och de kompletterande svenska lagreglerna innebär att det införs ett nytt förfarande för erkännande och verkställbarhet av utländska avgöranden som meddelats av domstolar som pekats ut i exklusiva prorogationsavtal. Det följer av allmänna processrättsliga principer att lagreglerna blir tillämpliga omedelbart. Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser utöver de som finns i konventionen.

¹⁸ Se Explanatory Report, stycke 219.

7 Konsekvenser av förslagen

Bedömning: 2005 års Haagkonvention och de kompletterande svenska lagreglerna förväntas inte medföra annat än en mindre ökning av antalet mål och ärenden i de allmänna domstolarna och vid Kronofogdemyndigheten. De ökade kostnader som kan uppstå bedöms vara marginella och kunna hanteras inom befintliga ramar. EU:s tillträde till konventionen bedöms innebära fördelar för företag i Sverige som bedriver internationell handel utanför EU.

Skälen för bedömningen: Enligt 2005 års Haagkonvention kan parter träffa prorogationsavtal med innebörd att en privaträttslig tvist med internationell anknytning ska prövas av en domstol i Sverige. Denna möjlighet finns dock redan enligt nuvarande ordning. I det avseendet kan konventionen inte förväntas medföra någon nämnvärd ökning av antalet mål i de allmänna domstolarna. Inte heller skyldigheten att på en parts begäran utfärda ett intyg avseende en meddelad dom (artikel 13.3) kan antas medföra någon nämnvärd ökning av arbetsbelastningen för dessa domstolar.

Ikraftträdandet av konventionen och de kompletterande svenska lagreglerna innebär att det i Sverige blir möjligt att i tingsrätt ansöka om erkännande eller verkställbarhet (exekvatur) av utländska avgöranden som meddelats av domstolar som pekats ut i exklusiva prorogationsavtal. Till viss del gäller det avgöranden som redan kan bli föremål för exekvaturprövning i en svensk domstol enligt en unionsrättsakt eller ett annat internationellt instrument, t.ex. 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen eller Luganokonventionen. Under förutsättning att 2005 års Haagkonvention får en stor anslutning kan dock ärendemängden i de allmänna domstolarna på sikt öka något. Det är svårt att göra några

säkra prognoser om detta. Något annat än en mindre ökning kan dock inte förutses.

En eventuell ökning på sikt av antalet verkställbara domar medför i förlängningen att också Kronofogdemyndigheten kan få en ökad ärendetillströmning. Även i detta avseende ska det beaktas att avgörandena i viss utsträckning skulle ha kunnat verkställas i Sverige ändå enligt en unionsrättsakt eller ett annat internationellt instrument. På motsvarande sätt som gäller för uppskattningen av antalet ärenden i de allmänna domstolarna är det svårt att förutse omfattningen av en eventuell ökning av antalet ärenden vid Kronofogdemyndigheten. Liksom i fråga om ansökningar om erkännande och verkställbarhet beror det till viss del på vilken anslutning konventionen får. Något annat än en mindre ökning kan dock inte heller här förutses.

Ikraftträdandet av konventionen och de svenska lagreglerna bedöms sammantaget inte medföra annat än marginellt ökade kostnader för det allmänna. Kostnaderna bedöms kunna hanteras inom befintliga ramar.

EU:s tillträde till konventionen bedöms innebära fördelar för företag i Sverige som bedriver internationell handel utanför EU. Konventionen innebär att det skapas enhetliga internationella regler om domstols behörighet när parter träffat prorogationsavtal och om erkännande och verkställighet av utländska domar som meddelats av domstolar som pekats ut i sådana avtal. Företag kommer att kunna förlita sig på att prorogationsavtal som förhandlas fram respekteras och att en dom som meddelats av en vald domstol kan erkännas och verkställas i andra konventionsstater. Möjligheten att träffa prorogationsavtal kan därmed bli ett attraktivt alternativ till möjligheten att träffa skiljeavtal. Den ökade förutsebarheten bedöms på sikt kunna främja internationell handel och internationella investeringar.

8 Författningskommentar

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2012 års Bryssel I-förordning),

2. rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2000 års Bryssel I-förordning),

3. konventionen den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område jämte tillträdeskonventioner (Brysselkonventionen),

4. konventionen den 30 oktober 2007 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Lugano-konventionen),

5. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar (förordningen om den europeiska exekutionstiteln), och

6. *Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol (2005 års Haagkonvention)*.

Genom första stycket 1 och 2 kompletterar lagens bestämmelser även avtalet den 19 oktober 2005 mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Danmarksavtalet), eftersom 2012 års Bryssel I-förordning och 2000 års Bryssel I-förordning tillämpas i förhållandet mellan EU och Danmark till följd av detta avtal.

Paragrafen anger lagens innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.2.

I första stycket 6 införs en bestämmelse som anger att lagen även kompletterar Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal

om val av domstol (2005 års Haagkonvention). Genom EU:s tillträde till 2005 års Haagkonvention kommer konventionen att bli direkt tillämplig i Sverige och övriga medlemsstater i EU förutom Danmark. I strikt mening kommer lagen att komplettera rådets beslut om EU:s undertecknande och godkännande av konventionen med eventuella förklaringar. Detta uttrycks förenklat på så sätt att lagen kompletterar konventionen. Om några förklaringar, och i så fall vilka, ska gälla för EU:s medlemsstater kommer det att framgå av rådsbeslutet om EU:s godkännande av konventionen.

Genom att lagen görs tillämplig även i förhållande till 2005 års Haagkonvention blir bestämmelsen om reservforum i 2 § tillämplig. Det innebär att Stockholms tingsrätt är behörig domstol när det finns internationell behörighet att ta upp ett mål i Sverige enligt konventionen, men varken avtalet om val av domstol eller de svenska forumreglerna anvisar någon behörig domstol (jfr prop. 2013/14:219 s. 101).

Övriga ändringar är redaktionella.

Erkännande, verkställbarhet och verkställighet enligt 2005 års Haagkonvention

Förfarande för erkännande eller verkställbarhet

17 §

En ansökan om att ett avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige enligt 2005 års Haagkonvention görs till den tingsrätt som regeringen föreskriver.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om behörig domstol för ansökningar om erkännande eller verkställbarhetsförklaring (exekvatur) enligt 2005 års Haagkonvention. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Av paragrafen framgår att ansökan ska göras till den tingsrätt som regeringen föreskriver. Det är alltså regeringen som meddelar föreskrifter om vilka av landets tingsrätter som ska vara behöriga att pröva ansökningar om erkännande och verkställbarhetsförklaring.

Till skillnad från exekvaturprövningen enligt 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen och Luganokonventionen ska

exekvaturprövningen enligt konventionen inte ske i flera steg. Utöver den grundläggande förutsättningen att konventionen är tillämplig ska domstolen pröva om sökanden har gett in de handlingar som krävs enligt konventionen (artikel 13) och om övriga förutsättningar för erkännande eller verkställighet i konventionen är uppfyllda. I artikel 8.3 regleras när ett utländskt avgörande som omfattas av konventionen ska erkännas eller förklaras verkställbart. Avgörandet ska erkännas endast om det har verkan i ursprungsstaten och förklaras verkställbart endast om det är verkställbart i ursprungsstaten. Om avgörandet inte har fått laga kraft kan domstolen skjuta upp prövningen alternativt vägra att erkänna eller förklara avgörandet verkställbart (artikel 8.4). Det ankommer på domstolen att självmant pröva om någon av de vägransgrunder som anges i konventionen är tillämpliga (artiklarna 9-11).

18 §

Vid handläggning i domstol av ärenden som avses i 17 § tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte något annat följer av 2005 års Haagkonvention.

Paragrafen är ny. I paragrafen regleras vilka processrättsliga bestämmelser som ska tillämpas i ärenden om erkännande eller verkställbarhetsförklaring enligt 2005 års Haagkonvention. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Av paragrafen framgår att lagen (1996:242) om domstolsärenden (ÅL) är tillämplig på domstolarnas handläggning av ärenden om erkännande eller verkställbarhetsförklaring enligt 2005 års Haagkonvention. Ärendelagen innehåller regler om bl.a. domstolarnas sammansättning, vilka uppgifter en ansökan ska innehålla, brister i en inledande skrivelse och handläggningen i allmänhet. Av ärendelagen följer att tingsrättens beslut kan överklagas. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till både hovrätten och Högsta domstolen (39 och 40 §§ ÅL). En förutsättning för att tillämpa ärendelagen är att något annat inte följer av konventionen. Av konventionen framgår vilka handlingar som ska bifogas en ansökan om erkännande eller verkställbarhet (artikel 13.1). Av konventionen framgår även att domstolen kan begära in de ytterligare handlingar som behövs för att bedöma om det finns

förutsättningar att erkänna eller förklara ett avgörande verkställbart (artikel 13.2). I fråga om översättning av de handlingar som ges in till domstol gäller 48 § ÄL som hänvisar till 33 kap. 9 § rättegångsbalken (jfr artikel 13.4 andra ledet).

Verkställighet

19 §

Om ett avgörande förklaras verkställbart enligt 2005 års Haagkonvention, verkställs avgörandet enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft.

Paragrafen, som är ny, innehåller en kompletterande bestämmelse om vad som gäller för verkställighet av utländska avgöranden som förklarats verkställbara enligt 2005 års Haagkonvention. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Av bestämmelsen framgår att utländska avgöranden som förklarats verkställbara enligt 2005 års Haagkonvention verkställs enligt utsökningsbalken. Avgörandet verkställs på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft. Detta gäller även om avgörandet inte har vunnit laga kraft, förutsatt att det är verkställbart i ursprungsstaten (jfr artikel 8.3 och 8.4).

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Det överlämnas till regeringen att bestämma när lagen ska träda i kraft. Denna tidpunkt ska sammanfalla med den tidpunkt då 2005 års Haagkonvention träder i kraft i förhållande till Sverige genom EU:s tillträde till konventionen. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Konventionens övergångsbestämmelser finns i artikel 16. Dessa bestämmelser anger att konventionen ska tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingåtts efter det att konventionen har trätt i kraft i den stat där den valda domstolen är belägen och att konventionen inte ska tillämpas på förfaranden som inletts innan konventionen har trätt i kraft i den stat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen.

2005 års Haagkonvention om avtal om val av domstol

KONVENTION OM AVTAL OM VAL AV DOMSTOL

De stater som är parter i denna konvention,
som önskar främja internationell handel och internationella investeringar genom förstärkt rättsligt samarbete,
som anser att sådant samarbete kan förbättras genom enhetliga bestämmelser om behörig domstol och om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden i tvistemål,
som anser att ett sådant förbättrat samarbete särskilt förutsätter ett internationellt regelverk som skapar rättssäkerhet och säkerställer att exklusiva avtal mellan parterna i affärstransaktioner om val av domstol är effektiva, och som reglerar erkännande och verkställighet av domar i mål som grundar sig på sådana avtal,
har beslutat att ingå denna konvention och därför enats om följande bestämmelser:

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. Denna konvention ska tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol i internationella tvistemål.

2. Vid tillämpningen av kapitel II ska ett mål anses som internationellt, såvida inte parterna har hemvist i samma medlemsstat och förbindelserna mellan parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, oavsett den valda domstolens säte, är knutna endast till den staten.

3. Vid tillämpningen av kapitel III ska ett mål anses som internationellt om det görs en framställan om erkännande eller verkställighet av en utländsk dom.

Artikel 2

Undantag från tillämpningsområdet

1. Denna konvention ska inte tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol

a) i vilka en av parterna är en fysisk person som handlar av personliga eller familje- eller hushållsrelaterade skäl (en konsument),

b) rörande anställningsavtal, inklusive kollektivavtal.

2. Denna konvention ska inte tillämpas på frågor inom följande områden:

a) Fysiska personers rättsliga handlingsförmåga.

b) Underhållsskyldighet.

c) Andra familjerättsliga frågor, inklusive makars förmögenhetsförhållanden och andra rättigheter eller skyldigheter som grundar sig på äktenskap eller liknande förhållanden.

d) Arv och testamente.

e) Konkurs, ackord och liknande.

f) Gods- och persontransporter.

g) Havsförorening, begränsning av sjörättsligt skadeståndsansvar, gemensamt haveri samt nödbogsering och nödbärgning.

h) Konkurrensfrågor.

i) Skadeståndsansvar vid atomolyckor.

- j) Talan om ersättning för personskada som väcks av fysiska personer eller på fysiska personers vägnar.
- k) Utomobligatoriskt skadestånd till följd av sakskada.
- l) Sakrätt till fast egendom och nyttjanderätt till fast egendom.
- m) Juridiska personers giltighet, ogiltighet eller upplösning, samt giltigheten av beslut som fattas av dessa juridiska personers organ.
- n) Giltigheten av andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter.
- o) Intrång i andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter, utom när talan om avtalsbrott väcks för brott mot ett avtal mellan parterna avseende sådana rättigheter, eller om talan kunde ha väckts för brott mot ett sådant avtal.
- p) Giltigheten av registreringar i offentliga register.

3. Utan hinder av vad som anges i punkt 2 ska förfaranden inte undantas från tillämpningsområdet för denna konvention när en fråga som undantas enligt punkt 2 endast uppkommer som en prejudiciell fråga, oberoende av själva saken. I synnerhet kan den omständigheten att en fråga som omfattas av undantag enligt punkt 2 åberopas i samband med en invändning inte i sig leda till att förfarandet undantas från konventionens tillämpningsområde, om frågan inte är en del av sakprövningen.

4. Denna konvention ska inte tillämpas på skiljedomsförfaranden och liknande.

5. Ett förfarande ska inte undantas från tillämpningsområdet för denna konvention enbart på grund av den omständigheten att en stat, inbegripet en regering, ett regeringsorgan eller varje person som handlar på en stats vägnar är part i förfarandet.

6. Inget i denna konvention inskränker de privilegier och immuniteter som tillkommer stater eller internationella organisationer, vare sig det gäller staterna eller organisationerna själva eller deras egendom.

*Artikel 3***Exklusiva avtal om val av domstol**

Enligt denna konvention gäller följande:

- a) Ett exklusivt avtal om val av domstol är ett avtal mellan två eller flera parter som uppfyller kraven i c, och som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat till att lösa tvister som har uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande, med följderna att inga andra domstolar har behörighet att pröva sådana tvister.
- b) Ett avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat ska anses vara exklusivt om inte parterna uttryckligen har angivit något annat.
- c) Ett exklusivt avtal om val av domstol ska ingås eller dokumenteras
 - i) skriftligen eller
 - ii) genom varje annat kommunikationsmedel som gör informationen tillgänglig på ett sådant sätt att det blir möjligt att hänvisa till den senare.
- d) Ett exklusivt avtal om val av domstol som utgör en del av ett kontrakt ska behandlas som ett eget avtal, oberoende av övriga kontraktsvillkor. Giltigheten av ett exklusivt avtal om val av domstol kan inte ifrågasättas enbart med hänvisning till att kontraktet är ogiltigt.

*Artikel 4***Andra definitioner**

1. Med ”dom” avses i denna konvention alla avgöranden i sak som, oavsett beteckning, meddelas av en domstol, bland annat domar och beslut, men även domstolens eller en domstolstjänstemans beslut om rättegångskostnader, förutsatt att de kostnader som fastställs rör ett avgörande i sak som kan erkännas eller verkställas i

enlighet med denna konvention. En interimistisk säkerhetsåtgärd är inte att betrakta som en dom.

2. Vid tillämpningen av denna konvention ska enheter och personer som inte är fysiska personer anses ha hemvist i den stat

- a) där de har sitt säte,
- b) enligt vars lagstiftning de registrerats eller bildats,
- c) där de har sitt huvudkontor, eller
- d) där de har sitt huvudsakliga verksamhetsställe.

KAPITEL II

BEHÖRIGHET

Artikel 5

Den valda domstolens behörighet

1. Den eller de domstolar i en konventionsstat som utsetts genom ett exklusivt avtal om val av domstol ska vara behöriga att avgöra en tvist som omfattas av avtalet, förutsatt att avtalet inte är ogiltigt enligt gällande rätt i den staten.

2. En domstol som är behörig enligt punkt 1 får inte avstå från att utöva denna behörighet med hänvisning till att tvisten borde prövas vid en domstol i en annan stat.

3. Föregående punkt ska inte påverka bestämmelser

- a) om behörighet i fråga om föremålet för tvisten eller värdet på fordran,
- b) om den interna fördelningen av behörighet mellan domstolarna i en konventionsstat. Om den valda domstolen efter eget skön kan besluta om överförande av målet, ska vederbörlig hänsyn tas till parternas val.

*Artikel 6***Skyldigheter för en domstol som inte valts**

Andra domstolar i en konventionsstat än den valda ska avbryta eller avvisa förfaranden som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol, såvida inte

- a) avtalet är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns,
- b) en part saknar befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns,
- c) avtalets genomförande skulle leda till en uppenbar orättvisa eller stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns,
- d) avtalet av särskilda skäl som ligger utanför parternas kontroll inte rimligen kan genomföras, eller
- e) den valda domstolen har beslutat att inte pröva målet.

*Artikel 7***Interimistiska säkerhetsåtgärder**

Interimistiska säkerhetsåtgärder omfattas inte av denna konvention. Konventionen varken kräver eller utesluter att en domstol i en konventionsstat beviljar, vägrar eller avslutar interimistiska säkerhetsåtgärder, och den påverkar heller inte huruvida en part kan begära eller en domstol bör bevilja, vägra eller avsluta sådana åtgärder.

KAPITEL III

ERKÄNNANDE OCH VERKSTÄLLIGHET

*Artikel 8***Erkännande och verkställighet**

1. En dom som meddelats av en domstol i en konventionsstat som valts enligt ett exklusivt avtal om val av domstol ska erkännas och verkställas i en annan konventionsstat i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel. Erkännande och verkställighet får endast vägras på de grunder som anges i denna konvention.
2. Bortsett från den behandling som krävs för tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel ska det inte ske någon ny sakprövning i förhållande till den dom som meddelats av ursprungsdomstolen. Den anmodade domstolen ska vara bunden av de sakförhållanden som ursprungsdomstolen grundat sitt avgörande på, såvida det inte är fråga om en tredskodom.
3. En dom ska erkännas endast om den har vunnit laga kraft i ursprungsstaten, och ska verkställas endast om den är verkställbar i ursprungsstaten.
4. Erkännande eller verkställighet kan skjutas upp eller avslås om domen har överklagats i ursprungsstaten eller om tidsfristen för ordinarie överklagande ännu inte har löpt ut. Ett sådant avslag hindrar inte att en ny framställan om erkännande eller verkställighet av domen görs vid ett senare tillfälle.
5. Denna artikel ska också tillämpas i fråga om domar som har meddelats av en domstol i en konventionsstat efter det att målet överförts från den valda domstolen i den konventionsstaten i enlighet med artikel 5.3. Om den valda domstolen haft befogenhet att efter eget skön besluta om överföring av målet till en annan domstol, finns det dock möjlighet att vägra erkännande eller verkställighet gentemot en part som invänt mot överföringen inom fastställd tid i ursprungsstaten.

*Artikel 9***Avslag på ansökan om erkännande eller verkställighet**

En ansökan om erkännande eller verkställighet får avslås om

- a) avtalet är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen är belägen, såvida inte den valda domstolen har fastställt att avtalet är giltigt,
- b) en av parterna saknade befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt i den anmodade staten,
- c) den handling varigenom förfarandet inleddes eller en likvärdig handling, inklusive de viktigaste uppgifterna om kravet,
 - i) inte delgivits svaranden i rätt tid och på ett sådant sätt att vederbörande haft möjlighet att förbereda sitt försvar, såvida inte svaranden infunnit sig vid ursprungsdomstolen och lagt fram sin sak utan att göra gällande brister i delgivningen, förutsatt att lagen i ursprungsstaten föreskriver en möjlighet att klandra hur delgivningen gått till, eller
 - ii) delgivits svaranden i den anmodade staten på ett sätt som är oförenligt med grundläggande principer för delgivning i den anmodade staten,
- d) domen har erhållits genom processbedrägeri,
- e) erkännande eller verkställighet skulle stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den anmodade staten, inklusive situationer där specifika förfaranden som föregått domen är oförenliga med grundläggande principer om processuell rättvisa i den staten,
- f) domen är oförenlig med en dom som meddelats i den anmodade staten i ett mål mellan samma parter, eller
- g) domen är oförenlig med en tidigare dom som meddelats i en annan stat i ett mål mellan samma parter, förutsatt att den tidigare domen uppfyller kraven för erkännande i den anmodade staten.

*Artikel 10***Prejudiciella frågor**

1. Om en fråga som omfattas av undantag enligt artikel 2.2 eller artikel 21 har upptagits som en prejudiciell fråga, ska avgörandet i den delen inte erkännas eller verkställas enligt denna förordning.
2. Erkännande eller verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, domen grundade sig på ett avgörande rörande en fråga som omfattas av undantag enligt artikel 2.2.
3. I fråga om en dom som rör giltigheten av en annan immateriell äganderätt än upphovsrätt eller en därtill knuten rättighet, får erkännande och verkställighet dock endast vägras eller skjutas upp i enlighet med föregående punkt under förutsättning att
 - a) den domen är oförenlig med en dom eller ett beslut av en behörig myndighet om samma sak som meddelats i den stat enligt vars lagstiftning den immateriella äganderätten har uppkommit, eller
 - b) förfaranden rörande giltigheten av den immateriella äganderätten pågår i den staten.
4. Erkännande eller verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, domen grundar sig på ett avgörande om en fråga som omfattas av undantag enligt en förklaring som den anmodade staten har lämnat enligt artikel 21.

*Artikel 11***Skadestånd**

1. Erkännande och verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, domen innebär tillerkännande av skadestånd, inbegripet skadestånd som utdöms i avskräckande eller bestraffande syfte, och som inte utgör ersättning för en faktisk förlust eller skada som den berörda parten har lidit.
2. Den anmodade domstolen ska ta hänsyn till huruvida och i vilken utsträckning skadestånd som utdöms av ursprungsdomstolen syftar till att täcka rättegångskostnaderna.

*Artikel 12***Förlikning**

En förlikning som har godkänts av en konventionsstats domstol som anvisas enligt ett exklusivt avtal om val av domstol, eller som har ingåtts inför den domstolen under loppet av rättegången, och som i ursprungsstaten är verkställbar på samma sätt som en dom, ska enligt denna konvention verkställas på samma sätt som en dom.

*Artikel 13***Handlingar som ska läggas fram**

1. En part som ansöker om erkännande eller verkställighet ska
 - a) lägga fram en fullständig och vidimerad kopia av domen,
 - b) lägga fram det exklusiva avtalet om val av domstol, en vidimerad kopia av detta eller andra bevis för dess existens,
 - c) om det är fråga om en tredskodom, lägga fram originalet eller en vidimerad kopia av den handling som visar att stämningsansökan eller motsvarande har delgivits den part som inte varit närvarande,
 - d) lägga fram alla handlingar som krävs för att fastställa att domen har rättsverkningar eller, i förekommande fall, är verkställbar i ursprungsstaten,
 - e) i sådana fall som avses i artikel 12, lägga fram ett intyg från en domstol i ursprungsstaten om att förlikningen eller en del av denna är verkställbar på samma sätt som en dom i ursprungsstaten.
2. Om domen är utformad på ett sätt som gör att den anmodade domstolen inte kan bedöma huruvida villkoren i detta kapitel har uppfyllts, kan domstolen begära de kompletterande handlingar som behövs.
3. Till en framställan om erkännande eller verkställighet kan fogas en handling som utfärdats av en domstol (inbegripet en tjänsteman vid domstolen) i ursprungsstaten, i den form som rekommenderats och offentliggjorts av Haagkonferensen för internationell privaträtt.

4. Om de handlingar som avses i denna artikel inte har utformats på den anmodade statens officiella språk, ska de åtföljas av en auktoriserad översättning till ett officiellt språk, såvida inte lagen i den anmodade staten föreskriver annat.

Artikel 14

Förfarande

Förfarandet för erkännande, verkställighetsförklaring eller registrering för verkställighet, samt verkställigheten av en dom, regleras av lagen i den anmodade staten, såvida inte annat anges i konventionen. Den berörda domstolen ska agera utan dröjsmål.

Artikel 15

Avskiljning

Erkännande eller verkställighet av en avskiljbar del av en dom ska beviljas om erkännande eller verkställighet begärs beträffande den delen, eller om endast en del av domen kan erkännas eller verkställas enligt denna konvention.

KAPITEL IV

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 16

Övergångsbestämmelser

1. Denna konvention ska tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingås efter det att konventionen trätt i kraft i den stat där den utsedda domstolen är belägen.
2. Denna konvention ska inte tillämpas på förfaranden som inletts innan den trädde i kraft i den stat där den berörda domstolen är belägen.

*Artikel 17***Försäkrings- och återförsäkringsavtal**

1. Förfaranden enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal får inte undantas från tillämpningsområdet för denna konvention med åberopande av att försäkrings- eller återförsäkringsavtalet rör en fråga som inte omfattas av denna konvention.

2. Erkännande och verkställighet av en dom om ansvar enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal får inte begränsas eller vägras med hänvisning till att ersättningsansvaret enligt det avtalet inbegriper skyldighet att bevilja den försäkrade eller den återförsäkrade

- a) ersättning med avseende på ett förhållande som inte omfattas av denna konvention, eller
- b) skadeersättning som artikel 11 skulle kunna tillämpas på.

*Artikel 18***Inga krav på legalisering**

Handlingar som vidarebefordras eller överlämnas i enlighet med denna konvention ska vara undantagna från alla krav på legalisering eller liknande formaliteter, inklusive apostill.

*Artikel 19***Förklaringar om begränsning av behörigheten**

En stat kan förklara att dess domstolar har rätt att vägra pröva tvister som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol om det, fränsett platsen där den valda domstolen är belägen, saknas anknytning mellan den staten och parterna eller tvisten.

*Artikel 20***Förklaringar om begränsningar när det gäller erkännande och verkställighet**

En stat kan förklara att dess domstolar har rätt att vägra erkänna eller verkställa en dom som meddelats av en domstolen i en annan konventionsstat om parterna hade hemvist i den anmodade staten, och om förbindelsen mellan parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, fränsett platsen för den utsedda domstolen, endast hade anknytning till den anmodade staten.

*Artikel 21***Förklaringar om särskilda frågor**

1. En stat som har ett starkt intresse av att inte tillämpa denna konvention på ett visst område kan förklara att den inte kommer att tillämpa konventionen på det området. En stat som avger en sådan förklaring ska se till att förklaringen inte är bredare än nödvändigt och att den särskilda fråga som undantas är tydligt och exakt definierad.

2. Vad det berörda området beträffar ska konventionen inte vara tillämplig

- a) i den konventionsstat som avgivit förklaringen,
- b) i andra konventionsstater, om det finns ett exklusivt avtal om val av domstol som anvisar domstolarna, eller en eller flera särskilda domstolar, i den stat som avgivit förklaringen.

*Artikel 22***Ömsesidiga förklaringar om icke-exklusiva avtal om val av domstol**

1. En konventionsstat kan förklara att dess domstolar kommer att erkänna och verkställa domar som meddelats av andra konventionsstaters domstolar som två eller flera parter valt enligt ett avtal om val av domstol som uppfyller kraven i artikel 3 c, och varigenom en eller flera domstolar i en eller flera konventionsstater

utses att avgöra tvister som har uppstått eller som kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande (ett icke-exklusivt avtal om val av domstol).

2. Om erkännande eller verkställighet av en dom som meddelats i en konventionsstat som avgivit en sådan förklaring söks i en annan konventionsstat som har avgivit en sådan förklaring, ska domen erkännas och verkställas enligt denna förordning om

- a) ursprungsdomstolen anvisats i ett icke-exklusivt avtal om val av domstol,
- b) det varken finns en dom som meddelats av en annan domstol vid vilken talan kan väckas i enlighet med det icke-exklusiva avtalet om val av domstol, eller ett pågående förfarande mellan samma parter vid någon annan sådan domstol om samma sak, och
- c) ursprungsdomstolen är den domstol vid vilken talan först väcktes.

Artikel 23

Enhetlig tolkning

Vid tolkningen av denna konvention ska hänsyn tas till dess internationella karaktär och till behovet av att främja en enhetlig tillämpning av den.

Artikel 24

Översyn av konventionens tillämpning

Generalsekreteraren för Haagkonferensen för internationell privaträtt ska med regelbundna intervall

- a) se över tillämpningen av denna konvention, inklusive eventuella förklaringar, och
- b) överväga om konventionen bör ändras i något avseende.

*Artikel 25***Icke enhetliga rättssystem**

1. När det gäller konventionsstater i vilka två eller flera rättssystem är tillämpliga inom olika territoriella enheter när det gäller frågor som omfattas av denna konvention ska

a) varje hänvisning till lagstiftning eller förfaranden i en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till gällande lagstiftning eller förfaranden i den berörda territoriella enheten,

b) varje hänvisning till bosättning i en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till bosättning i den berörda territoriella enheten,

c) varje hänvisning till domstolen eller domstolarna i en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till domstolen eller domstolarna i den berörda territoriella enheten,

d) varje hänvisning till en anknytning till en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till en anknytning till den berörda territoriella enheten.

2. Utan hinder av vad som anges i föregående punkt ska en konventionsstat med två eller flera territoriella enheter där olika rättssystem är tillämpliga inte vara skyldig att tillämpa denna konvention i situationer som endast berör dessa olika territoriella enheter.

3. En domstol i en territoriell enhet i en konventionsstat med två eller flera territoriella enheter där olika rättssystem är tillämpliga ska inte vara skyldig att erkänna eller verkställa en dom som meddelats i en annan konventionsstat enbart med hänvisning till att domen har erkänts eller verkställts i en annan territoriell enhet i samma konventionsstat i enlighet med denna konvention.

4. Denna artikel ska inte vara tillämplig för regionala organisationer för ekonomisk integration.

*Artikel 26***Förhållande till andra internationella rättsakter**

1. Denna konvention ska så långt möjligt tolkas som förenlig med andra fördrag som gäller för konventionsstaterna, oavsett om de ingåtts före eller efter denna konvention.

2. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag, oavsett om det ingåtts före eller efter denna konvention, i sådana fall där ingen av parterna är bosatt i en konventionsstat som inte är part i fördraget i fråga.

3. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag som ingåtts innan konventionen trädde i kraft för den konventionsstaten, om tillämpningen av konventionen skulle vara oförenlig med den konventionsstatens eventuella skyldigheter gentemot en icke konventionsstat. Denna punkt ska även vara tillämplig på fördrag som ändrar eller ersätter ett fördrag som ingåtts innan denna konvention trädde i kraft för konventionsstaten i fråga, utom i sådana fall där det genom det ändrade eller det nya fördraget skapas nya avvikelser i förhållande till den här konventionen.

4. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag, oavsett om det ingåtts före eller efter denna konvention, i syfte att erhålla erkännande eller verkställighet av en dom som meddelats av en domstol i en konventionsstat som också den är part i fördraget i fråga. Domen får dock inte erkännas eller verkställas i mindre omfattning än enligt denna konvention.

5. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag som, inom ett visst område, reglerar domstols behörighet eller erkännande och verkställighet av domar, även om det ingåtts efter denna konvention och även om alla berörda stater är parter i denna konvention.

Denna punkt ska vara tillämplig endast om den konventionsstaten har avgivit en förklaring avseende fördraget i enlighet med denna punkt. Om en sådan förklaring avges ska övriga konventionsstater, om det är fråga om en avvikelse, inte vara skyldiga att tillämpa denna konvention på det berörda området, om ett exklusivt avtal

om val av domstol anvisar domstolarna, eller en eller flera särskilda domstolar, i den stat som avgivit förklaringen.

6. Denna konvention ska inte påverka tillämpningen av bestämmelser som utfärdats av en regional organisation för ekonomisk integration som är part i denna konvention, oavsett om bestämmelserna har antagits före eller efter denna konvention,

a) om ingen av parterna är bosatt i en konventionsstat som inte är medlem i den regionala organisationen för ekonomisk integration,

b) när det gäller erkännande och verkställighet av domar mellan medlemsstater i den regionala organisationen för ekonomisk integration.

KAPITEL V

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 27

Undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning

1. Denna konvention ska vara öppen för undertecknande för alla stater.

2. Denna konvention ska vara föremål för ratificering, godtagande eller godkännande av signatärstaterna.

3. Denna konvention ska vara öppen för anslutning för alla stater.

4. Ratificerings-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrumenten ska deponeras hos Konungariket Nederländernas utrikesministerium, som är depositarie för konventionen.

*Artikel 28***Förklaringar rörande icke enhetliga rättssystem**

1. En stat som har två eller flera territoriella enheter inom vilka olika regler tillämpas på frågor som omfattas av denna konvention får, vid tidpunkten för undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen, förklara att konventionen ska vara tillämplig i alla dess territoriella enheter eller endast i en eller flera av dem; förklaringen kan när som helst ändras genom att en ny förklaring avges.
2. En sådan förklaring ska meddelas depositarien och uttryckligen ange vilka territoriella enheter som omfattas av konventionen.
3. Om en stat inte avger någon förklaring i enlighet med denna artikel, kommer konventionen automatiskt att omfatta alla territoriella enheter i den staten.
4. Denna artikel ska inte vara tillämplig för regionala organisationer för ekonomisk integration.

*Artikel 29***Regionala organisationer för ekonomisk integration**

1. Även regionala organisationer för ekonomisk integration som består enbart av suveräna stater och som har behörighet inom vissa eller alla frågor som regleras i denna konvention får underteckna, godta, godkänna eller ansluta sig till denna konvention. Organisationen för ekonomisk integration ska i så fall ha samma rättigheter och skyldigheter som en konventionsstat i den utsträckning som organisationen har behörighet inom områden som omfattas av denna konvention.
2. Organisationen för ekonomisk integration ska, vid tidpunkten för undertecknandet, godtagandet, godkännandet eller anslutningen, skriftligen meddela depositarien om de av denna konvention omfattade frågor för vilka behörighet har överförts till organisationen av dess medlemsstater. Organisationen ska utan dröjsmål skriftligen meddela depositarien om eventuella förändringar av de behörighetsområden som angavs i det senaste meddelandet enligt denna punkt.

3. Instrument som deponeras av en organisation för ekonomisk integration ska inte beaktas vid ikraftträdandet av denna konvention, såvida inte organisationen i enlighet med artikel 30 förklarar att dess medlemsstater inte kommer att vara parter till konventionen.

4. Alla hänvisningar till en ”konventionsstat” eller ”stat” i denna konvention ska i förekommande fall även gälla en organisation för ekonomisk integration som är part i konventionen.

Artikel 30

Anslutning av en regional organisation för ekonomisk integration utan dess medlemsstater

1. En regional organisation för ekonomisk integration får vid tidpunkten för undertecknandet, godtagandet, godkännandet eller anslutningen förklara att den är behörig i alla frågor som omfattas av denna konvention och att dess medlemsstater inte kommer att vara parter i konventionen, utan ska vara bundna av den i kraft av organisationens undertecknande, godtagande, godkännande eller anslutning.

2. För den händelse att en regional organisation för ekonomisk integration lämnar en förklaring i enlighet med punkt 1, ska varje hänvisning till en ”konventionsstat” eller ”stat” i denna konvention i förekommande fall även gälla organisationens medlemsstater.

Artikel 31

Ikraftträdande

1. Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att det andra ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades i enlighet med artikel 27.

2. Därefter träder denna konvention i kraft

a) i förhållande till varje sådan stat eller regional organisation som sedermera ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till

konventionen, den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att dess ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument deponerades,

b) i förhållande till en territoriell enhet till vilken denna konvention har utsträckts i enlighet med artikel 28.1, den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att den förklaring som det hänvisas till i den artikeln avgavs.

Artikel 32

Förklaringar

1. Förklaringar som avses i artiklarna 19, 20, 21, 22 och 26 kan avges i samband med undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen eller vid valfri tidpunkt därefter, och får ändras eller återkallas när som helst.
2. Förklaringar, ändringar och återkallelser ska meddelas depositarien.
3. En förklaring som avgivits i samband med undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen ska börja att gälla samtidigt som konventionen för den berörda staten.
4. Förklaringar som avges vid en senare tidpunkt, och eventuella ändringar eller återkallelser av förklaring, ska börja gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det den dag då meddelandet mottogs av depositarien.
5. En förklaring enligt artiklarna 19, 20, 21 och 26 ska inte tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingåtts innan förklaringen började gälla.

Artikel 33

Uppsägning

1. Denna konvention får sägas upp genom skriftligt meddelande till depositarien.

Uppsägningen kan vara begränsad till en eller flera territoriella enheter i en stat med flera olika rättssystem som omfattas av denna konvention.

2. Uppsägningen får verkan den första dagen i den månad som följer efter utgången av tolv månader efter den dag då meddelandet mottogs av depositarien. Om en längre uppsägningsperiod anges i meddelandet, ska uppsägningen börja gälla vid utgången av denna längre period från den dag då meddelandet mottogs av depositarien.

Artikel 34

Meddelanden från depositarien

Depositarien ska meddela medlemmarna i Haagkonferensen för internationell privaträtt och andra stater och regionala organisationer för ekonomisk integration som har undertecknat, ratificerat, godtagit, godkänt eller anslutit sig i enlighet med artiklarna 27, 29 och 30 om följande:

- a) Sådana undertecknanden, ratificeringar, godtaganden, godkännanden och anslutningar som avses i artiklarna 27, 29 och 30.
- b) Dagen för denna konventions ikraftträdande i enlighet med artikel 31.
- c) Sådana meddelanden och förklaringar samt ändringar och återkallelser av förklaringar som avses i artiklarna 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 och 30.
- d) Uppsägningar i enlighet med artikel 33.

Till bevis härpå har undertecknade befullmäktigade undertecknat denna konvention.

Utfärdad i Haag den 30 juni 2005, i ett enda exemplar på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, som ska deponeras i Konungariket Nederländernas regerings arkiv. En vidimerad kopia ska på diplomatisk väg översändas till var och en av de stater som var medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess tjugonde möte och som deltog i det mötet.

37. CONVENTION ON CHOICE OF COURT AGREEMENTS¹

(Concluded 30 June 2005)

The States Parties to the present Convention,
Desiring to promote international trade and investment through enhanced judicial co-operation,
Believing that such co-operation can be enhanced by uniform rules on jurisdiction and on recognition and enforcement of foreign judgments in civil or commercial matters,
Believing that such enhanced co-operation requires in particular an international legal regime that provides certainty and ensures the effectiveness of exclusive choice of court agreements between parties to commercial transactions and that governs the recognition and enforcement of judgments resulting from proceedings based on such agreements,
Have resolved to conclude this Convention and have agreed upon the following provisions –

CHAPTER I – SCOPE AND DEFINITIONS

Article 1 Scope

- (1) This Convention shall apply in international cases to exclusive choice of court agreements concluded in civil or commercial matters.
- (2) For the purposes of Chapter II, a case is international unless the parties are resident in the same Contracting State and the relationship of the parties and all other elements relevant to the dispute, regardless of the location of the chosen court, are connected only with that State.
- (3) For the purposes of Chapter III, a case is international where recognition or enforcement of a foreign judgment is sought.

Article 2 Exclusions from scope

- (1) This Convention shall not apply to exclusive choice of court agreements –
 - a) to which a natural person acting primarily for personal, family or household purposes (a consumer) is a party;
 - b) relating to contracts of employment, including collective agreements.
- (2) This Convention shall not apply to the following matters –
 - a) the status and legal capacity of natural persons;
 - b) maintenance obligations;
 - c) other family law matters, including matrimonial property regimes and other rights or obligations arising out of marriage or similar relationships;
 - d) wills and succession;
 - e) insolvency, composition and analogous matters;
 - f) the carriage of passengers and goods;
 - g) marine pollution, limitation of liability for maritime claims, general average, and emergency towage and salvage;

¹ This Convention, including related materials, is accessible on the website of the Hague Conference on Private International Law (www.hcch.net), under “Conventions” or under the “Choice of Court Section”. For the full history of the Convention, see Hague Conference on Private International Law, *Proceedings of the Twentieth Session (2005)*, Tome III, *Choice of Court* (ISBN 978-9-40000-053-7, Intersentia, Antwerp, 2010, 871 pp.).

- h) anti-trust (competition) matters;
 - i) liability for nuclear damage;
 - j) claims for personal injury brought by or on behalf of natural persons;
 - k) tort or delict claims for damage to tangible property that do not arise from a contractual relationship;
 - l) rights *in rem* in immovable property, and tenancies of immovable property;
 - m) the validity, nullity, or dissolution of legal persons, and the validity of decisions of their organs;
 - n) the validity of intellectual property rights other than copyright and related rights;
 - o) infringement of intellectual property rights other than copyright and related rights, except where infringement proceedings are brought for breach of a contract between the parties relating to such rights, or could have been brought for breach of that contract;
 - p) the validity of entries in public registers.
- (3) Notwithstanding paragraph 2, proceedings are not excluded from the scope of this Convention where a matter excluded under that paragraph arises merely as a preliminary question and not as an object of the proceedings. In particular, the mere fact that a matter excluded under paragraph 2 arises by way of defence does not exclude proceedings from the Convention, if that matter is not an object of the proceedings.
- (4) This Convention shall not apply to arbitration and related proceedings.
- (5) Proceedings are not excluded from the scope of this Convention by the mere fact that a State, including a government, a governmental agency or any person acting for a State, is a party thereto.
- (6) Nothing in this Convention shall affect privileges and immunities of States or of international organisations, in respect of themselves and of their property.

Article 3 Exclusive choice of court agreements

For the purposes of this Convention –

- a) “exclusive choice of court agreement” means an agreement concluded by two or more parties that meets the requirements of paragraph c) and designates, for the purpose of deciding disputes which have arisen or may arise in connection with a particular legal relationship, the courts of one Contracting State or one or more specific courts of one Contracting State to the exclusion of the jurisdiction of any other courts;
- b) a choice of court agreement which designates the courts of one Contracting State or one or more specific courts of one Contracting State shall be deemed to be exclusive unless the parties have expressly provided otherwise;
- c) an exclusive choice of court agreement must be concluded or documented –
 - i) in writing; or
 - ii) by any other means of communication which renders information accessible so as to be usable for subsequent reference;
- d) an exclusive choice of court agreement that forms part of a contract shall be treated as an agreement independent of the other terms of the contract. The validity of the exclusive choice of court agreement cannot be contested solely on the ground that the contract is not valid.

Article 4 Other definitions

- (1) In this Convention, “judgment” means any decision on the merits given by a court, whatever it may be called, including a decree or order, and a determination of costs or expenses by the court (including an officer of the court), provided that the determination relates to a decision on the merits which may be recognised or enforced under this Convention. An interim measure of protection is not a judgment.
- (2) For the purposes of this Convention, an entity or person other than a natural person shall be considered to be resident in the State –
 - a) where it has its statutory seat;
 - b) under whose law it was incorporated or formed;
 - c) where it has its central administration; or
 - d) where it has its principal place of business.

CHAPTER II – JURISDICTION

Article 5 Jurisdiction of the chosen court

- (1) The court or courts of a Contracting State designated in an exclusive choice of court agreement shall have jurisdiction to decide a dispute to which the agreement applies, unless the agreement is null and void under the law of that State.
- (2) A court that has jurisdiction under paragraph 1 shall not decline to exercise jurisdiction on the ground that the dispute should be decided in a court of another State.
- (3) The preceding paragraphs shall not affect rules –
 - a) on jurisdiction related to subject matter or to the value of the claim;
 - b) on the internal allocation of jurisdiction among the courts of a Contracting State. However, where the chosen court has discretion as to whether to transfer a case, due consideration should be given to the choice of the parties.

Article 6 Obligations of a court not chosen

A court of a Contracting State other than that of the chosen court shall suspend or dismiss proceedings to which an exclusive choice of court agreement applies unless –

- a) the agreement is null and void under the law of the State of the chosen court;
- b) a party lacked the capacity to conclude the agreement under the law of the State of the court seised;
- c) giving effect to the agreement would lead to a manifest injustice or would be manifestly contrary to the public policy of the State of the court seised;
- d) for exceptional reasons beyond the control of the parties, the agreement cannot reasonably be performed; or
- e) the chosen court has decided not to hear the case.

Article 7 Interim measures of protection

Interim measures of protection are not governed by this Convention. This Convention neither requires nor precludes the grant, refusal or termination of interim measures of protection by a court of a Contracting State and does not affect whether or not a party may request or a court should grant, refuse or terminate such measures.

CHAPTER III – RECOGNITION AND ENFORCEMENT

Article 8 Recognition and enforcement

- (1) A judgment given by a court of a Contracting State designated in an exclusive choice of court agreement shall be recognised and enforced in other Contracting States in accordance with this Chapter. Recognition or enforcement may be refused only on the grounds specified in this Convention.
- (2) Without prejudice to such review as is necessary for the application of the provisions of this Chapter, there shall be no review of the merits of the judgment given by the court of origin. The court addressed shall be bound by the findings of fact on which the court of origin based its jurisdiction, unless the judgment was given by default.
- (3) A judgment shall be recognised only if it has effect in the State of origin, and shall be enforced only if it is enforceable in the State of origin.
- (4) Recognition or enforcement may be postponed or refused if the judgment is the subject of review in the State of origin or if the time limit for seeking ordinary review has not expired. A

refusal does not prevent a subsequent application for recognition or enforcement of the judgment.

- (5) This Article shall also apply to a judgment given by a court of a Contracting State pursuant to a transfer of the case from the chosen court in that Contracting State as permitted by Article 5, paragraph 3. However, where the chosen court had discretion as to whether to transfer the case to another court, recognition or enforcement of the judgment may be refused against a party who objected to the transfer in a timely manner in the State of origin.

Article 9

Refusal of recognition or enforcement

Recognition or enforcement may be refused if –

- a) the agreement was null and void under the law of the State of the chosen court, unless the chosen court has determined that the agreement is valid;
- b) a party lacked the capacity to conclude the agreement under the law of the requested State;
- c) the document which instituted the proceedings or an equivalent document, including the essential elements of the claim,
 - i) was not notified to the defendant in sufficient time and in such a way as to enable him to arrange for his defence, unless the defendant entered an appearance and presented his case without contesting notification in the court of origin, provided that the law of the State of origin permitted notification to be contested; or
 - ii) was notified to the defendant in the requested State in a manner that is incompatible with fundamental principles of the requested State concerning service of documents;
- d) the judgment was obtained by fraud in connection with a matter of procedure;
- e) recognition or enforcement would be manifestly incompatible with the public policy of the requested State, including situations where the specific proceedings leading to the judgment were incompatible with fundamental principles of procedural fairness of that State;
- f) the judgment is inconsistent with a judgment given in the requested State in a dispute between the same parties; or
- g) the judgment is inconsistent with an earlier judgment given in another State between the same parties on the same cause of action, provided that the earlier judgment fulfils the conditions necessary for its recognition in the requested State.

Article 10

Preliminary questions

- (1) Where a matter excluded under Article 2, paragraph 2, or under Article 21, arose as a preliminary question, the ruling on that question shall not be recognised or enforced under this Convention.
- (2) Recognition or enforcement of a judgment may be refused if, and to the extent that, the judgment was based on a ruling on a matter excluded under Article 2, paragraph 2.
- (3) However, in the case of a ruling on the validity of an intellectual property right other than copyright or a related right, recognition or enforcement of a judgment may be refused or postponed under the preceding paragraph only where –
 - a) that ruling is inconsistent with a judgment or a decision of a competent authority on that matter given in the State under the law of which the intellectual property right arose; or
 - b) proceedings concerning the validity of the intellectual property right are pending in that State.
- (4) Recognition or enforcement of a judgment may be refused if, and to the extent that, the judgment was based on a ruling on a matter excluded pursuant to a declaration made by the requested State under Article 21.

Article 11

Damages

- (1) Recognition or enforcement of a judgment may be refused if, and to the extent that, the judgment awards damages, including exemplary or punitive damages, that do not compensate a party for actual loss or harm suffered.
- (2) The court addressed shall take into account whether and to what extent the damages awarded by the court of origin serve to cover costs and expenses relating to the proceedings.

Article 12
Judicial settlements (*transactions judiciaires*)

Judicial settlements (*transactions judiciaires*) which a court of a Contracting State designated in an exclusive choice of court agreement has approved, or which have been concluded before that court in the course of proceedings, and which are enforceable in the same manner as a judgment in the State of origin, shall be enforced under this Convention in the same manner as a judgment.

Article 13
Documents to be produced

- (1) The party seeking recognition or applying for enforcement shall produce –
 - a) a complete and certified copy of the judgment;
 - b) the exclusive choice of court agreement, a certified copy thereof, or other evidence of its existence;
 - c) if the judgment was given by default, the original or a certified copy of a document establishing that the document which instituted the proceedings or an equivalent document was notified to the defaulting party;
 - d) any documents necessary to establish that the judgment has effect or, where applicable, is enforceable in the State of origin;
 - e) in the case referred to in Article 12, a certificate of a court of the State of origin that the judicial settlement or a part of it is enforceable in the same manner as a judgment in the State of origin.
- (2) If the terms of the judgment do not permit the court addressed to verify whether the conditions of this Chapter have been complied with, that court may require any necessary documents.
- (3) An application for recognition or enforcement may be accompanied by a document, issued by a court (including an officer of the court) of the State of origin, in the form recommended and published by the Hague Conference on Private International Law.
- (4) If the documents referred to in this Article are not in an official language of the requested State, they shall be accompanied by a certified translation into an official language, unless the law of the requested State provides otherwise.

Article 14
Procedure

The procedure for recognition, declaration of enforceability or registration for enforcement, and the enforcement of the judgment, are governed by the law of the requested State unless this Convention provides otherwise. The court addressed shall act expeditiously.

Article 15
Severability

Recognition or enforcement of a severable part of a judgment shall be granted where recognition or enforcement of that part is applied for, or only part of the judgment is capable of being recognised or enforced under this Convention.

CHAPTER IV – GENERAL CLAUSES

Article 16
Transitional provisions

- (1) This Convention shall apply to exclusive choice of court agreements concluded after its entry into force for the State of the chosen court.
- (2) This Convention shall not apply to proceedings instituted before its entry into force for the State of the court seised.

Article 17
Contracts of insurance and reinsurance

- (1) Proceedings under a contract of insurance or reinsurance are not excluded from the scope of this Convention on the ground that the contract of insurance or reinsurance relates to a matter to which this Convention does not apply.
- (2) Recognition and enforcement of a judgment in respect of liability under the terms of a contract of insurance or reinsurance may not be limited or refused on the ground that the liability under that contract includes liability to indemnify the insured or reinsured in respect of –
 - a) a matter to which this Convention does not apply; or
 - b) an award of damages to which Article 11 might apply.

Article 18
No legalisation

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality, including an Apostille.

Article 19
Declarations limiting jurisdiction

A State may declare that its courts may refuse to determine disputes to which an exclusive choice of court agreement applies if, except for the location of the chosen court, there is no connection between that State and the parties or the dispute.

Article 20
Declarations limiting recognition and enforcement

A State may declare that its courts may refuse to recognise or enforce a judgment given by a court of another Contracting State if the parties were resident in the requested State, and the relationship of the parties and all other elements relevant to the dispute, other than the location of the chosen court, were connected only with the requested State.

Article 21
Declarations with respect to specific matters

- (1) Where a State has a strong interest in not applying this Convention to a specific matter, that State may declare that it will not apply the Convention to that matter. The State making such a declaration shall ensure that the declaration is no broader than necessary and that the specific matter excluded is clearly and precisely defined.
- (2) With regard to that matter, the Convention shall not apply –
 - a) in the Contracting State that made the declaration;
 - b) in other Contracting States, where an exclusive choice of court agreement designates the courts, or one or more specific courts, of the State that made the declaration.

Article 22
Reciprocal declarations on non-exclusive choice of court agreements

- (1) A Contracting State may declare that its courts will recognise and enforce judgments given by courts of other Contracting States designated in a choice of court agreement concluded by two or more parties that meets the requirements of Article 3, paragraph c), and designates, for the purpose of deciding disputes which have arisen or may arise in connection with a particular legal relationship, a court or courts of one or more Contracting States (a non-exclusive choice of court agreement).

- (2) Where recognition or enforcement of a judgment given in a Contracting State that has made such a declaration is sought in another Contracting State that has made such a declaration, the judgment shall be recognised and enforced under this Convention, if –
- a) the court of origin was designated in a non-exclusive choice of court agreement;
 - b) there exists neither a judgment given by any other court before which proceedings could be brought in accordance with the non-exclusive choice of court agreement, nor a proceeding pending between the same parties in any other such court on the same cause of action; and
 - c) the court of origin was the court first seised.

Article 23
Uniform interpretation

In the interpretation of this Convention, regard shall be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application.

Article 24
Review of operation of the Convention

The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals make arrangements for –

- a) review of the operation of this Convention, including any declarations; and
- b) consideration of whether any amendments to this Convention are desirable.

Article 25
Non-unified legal systems

- (1) In relation to a Contracting State in which two or more systems of law apply in different territorial units with regard to any matter dealt with in this Convention –
 - a) any reference to the law or procedure of a State shall be construed as referring, where appropriate, to the law or procedure in force in the relevant territorial unit;
 - b) any reference to residence in a State shall be construed as referring, where appropriate, to residence in the relevant territorial unit;
 - c) any reference to the court or courts of a State shall be construed as referring, where appropriate, to the court or courts in the relevant territorial unit;
 - d) any reference to a connection with a State shall be construed as referring, where appropriate, to a connection with the relevant territorial unit.
- (2) Notwithstanding the preceding paragraph, a Contracting State with two or more territorial units in which different systems of law apply shall not be bound to apply this Convention to situations which involve solely such different territorial units.
- (3) A court in a territorial unit of a Contracting State with two or more territorial units in which different systems of law apply shall not be bound to recognise or enforce a judgment from another Contracting State solely because the judgment has been recognised or enforced in another territorial unit of the same Contracting State under this Convention.
- (4) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Article 26
Relationship with other international instruments

- (1) This Convention shall be interpreted so far as possible to be compatible with other treaties in force for Contracting States, whether concluded before or after this Convention.
- (2) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty, whether concluded before or after this Convention, in cases where none of the parties is resident in a Contracting State that is not a Party to the treaty.
- (3) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty that was concluded before this Convention entered into force for that Contracting State, if applying this Convention would be inconsistent with the obligations of that Contracting State to any non-Contracting State. This paragraph shall also apply to treaties that revise or replace a treaty

- concluded before this Convention entered into force for that Contracting State, except to the extent that the revision or replacement creates new inconsistencies with this Convention.
- (4) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty, whether concluded before or after this Convention, for the purposes of obtaining recognition or enforcement of a judgment given by a court of a Contracting State that is also a Party to that treaty. However, the judgment shall not be recognised or enforced to a lesser extent than under this Convention.
 - (5) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty which, in relation to a specific matter, governs jurisdiction or the recognition or enforcement of judgments, even if concluded after this Convention and even if all States concerned are Parties to this Convention. This paragraph shall apply only if the Contracting State has made a declaration in respect of the treaty under this paragraph. In the case of such a declaration, other Contracting States shall not be obliged to apply this Convention to that specific matter to the extent of any inconsistency, where an exclusive choice of court agreement designates the courts, or one or more specific courts, of the Contracting State that made the declaration.
 - (6) This Convention shall not affect the application of the rules of a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to this Convention, whether adopted before or after this Convention
 - a) where none of the parties is resident in a Contracting State that is not a Member State of the Regional Economic Integration Organisation;
 - b) as concerns the recognition or enforcement of judgments as between Member States of the Regional Economic Integration Organisation.

CHAPTER V – FINAL CLAUSES

Article 27

Signature, ratification, acceptance, approval or accession

- (1) This Convention is open for signature by all States.
- (2) This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.
- (3) This Convention is open for accession by all States.
- (4) Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 28

Declarations with respect to non-unified legal systems

- (1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law apply in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that the Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.
- (2) A declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.
- (3) If a State makes no declaration under this Article, the Convention shall extend to all territorial units of that State.
- (4) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Article 29

Regional Economic Integration Organisations

- (1) A Regional Economic Integration Organisation which is constituted solely by sovereign States and has competence over some or all of the matters governed by this Convention may similarly sign, accept, approve or accede to this Convention. The Regional Economic Integration Organisation shall in that case have the rights and obligations of a Contracting State, to the extent that the Organisation has competence over matters governed by this Convention.
- (2) The Regional Economic Integration Organisation shall, at the time of signature, acceptance, approval or accession, notify the depositary in writing of the matters governed by this Convention in respect of which competence has been transferred to that Organisation by its

- Member States. The Organisation shall promptly notify the depositary in writing of any changes to its competence as specified in the most recent notice given under this paragraph.
- (3) For the purposes of the entry into force of this Convention, any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organisation shall not be counted unless the Regional Economic Integration Organisation declares in accordance with Article 30 that its Member States will not be Parties to this Convention.
 - (4) Any reference to a "Contracting State" or "State" in this Convention shall apply equally, where appropriate, to a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to it.

Article 30

Accession by a Regional Economic Integration Organisation without its Member States

- (1) At the time of signature, acceptance, approval or accession, a Regional Economic Integration Organisation may declare that it exercises competence over all the matters governed by this Convention and that its Member States will not be Parties to this Convention but shall be bound by virtue of the signature, acceptance, approval or accession of the Organisation.
- (2) In the event that a declaration is made by a Regional Economic Integration Organisation in accordance with paragraph 1, any reference to a "Contracting State" or "State" in this Convention shall apply equally, where appropriate, to the Member States of the Organisation.

Article 31

Entry into force

- (1) This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the second instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Article 27.
- (2) Thereafter this Convention shall enter into force –
 - a) for each State or Regional Economic Integration Organisation subsequently ratifying, accepting, approving or acceding to it, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
 - b) for a territorial unit to which this Convention has been extended in accordance with Article 28, paragraph 1, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification of the declaration referred to in that Article.

Article 32

Declarations

- (1) Declarations referred to in Articles 19, 20, 21, 22 and 26 may be made upon signature, ratification, acceptance, approval or accession or at any time thereafter, and may be modified or withdrawn at any time.
- (2) Declarations, modifications and withdrawals shall be notified to the depositary.
- (3) A declaration made at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession shall take effect simultaneously with the entry into force of this Convention for the State concerned.
- (4) A declaration made at a subsequent time, and any modification or withdrawal of a declaration, shall take effect on the first day of the month following the expiration of three months after the date on which the notification is received by the depositary.
- (5) A declaration under Articles 19, 20, 21 and 26 shall not apply to exclusive choice of court agreements concluded before it takes effect.

Article 33

Denunciation

- (1) This Convention may be denounced by notification in writing to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units of a non-unified legal system to which this Convention applies.
- (2) The denunciation shall take effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date on which the notification is received by the depositary. Where a longer

period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation shall take effect upon the expiration of such longer period after the date on which the notification is received by the depositary.

Article 34
Notifications by the depositary

The depositary shall notify the Members of the Hague Conference on Private International Law, and other States and Regional Economic Integration Organisations which have signed, ratified, accepted, approved or acceded in accordance with Articles 27, 29 and 30 of the following –

- a) the signatures, ratifications, acceptances, approvals and accessions referred to in Articles 27, 29 and 30;
- b) the date on which this Convention enters into force in accordance with Article 31;
- c) the notifications, declarations, modifications and withdrawals of declarations referred to in Articles 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 and 30;
- d) the denunciations referred to in Article 33.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on 30 June 2005, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the Member States of the Hague Conference on Private International Law as of the date of its Twentieth Session and to each State which participated in that Session.

Departementsserien 2014

Kronologisk förteckning

1. Gröna boken
Riktlinjer för författningsskrivning. SB.
2. Patent- och marknadsdomstol. Ju.
3. Europeisk skyddsorder
– Samarbete om skydd för hotade och förföljda personer inom EU. Ju.
4. Våldsbejakande extremism i Sverige
– nuläge och tendenser. Ju.
5. Särskilt ömmande omständigheter. Ju.
6. Gårdstödet 2015–2020
– förslag till svenskt genomförande. L.
7. Minskat svartarbete i byggbranschen. Fi.
8. Den mörka och okända historien
Vitbok om övergrepp och kränkningar
av romer under 1900-talet. A.
9. En samlad kunskapsstyrning för hälso-
och sjukvård och socialtjänst. S.
10. En tydligare beredning av myndighets-
föreskrifter. Fi.
11. Sveriges sjätte nationalrapport om
klimatförändringar
I enlighet med Förenta Nationernas
ramkonvention om klimatförändringar.
+ Engelsk översättning. M.
12. Ekonomiska effekter av ett längre
arbetsliv.
Långsiktiga ekonomiska effekter av
Pensionsåldersutredningens förslag. S.
13. Åtalsförordnande enligt 2 kap. brotts-
balken. Ju.
14. Genomförande av brottsoffer-
direktivet. Ju.
15. Ersättning för höga sjuklönekostnader.
S.
16. Framtidsfullmakter. Ju.
17. Samordnat ansvar för vissa
familjefrågor. S.
18. Den nya polisorganisationen – några
frågor om personuppgiftsbehandling
m.m. Ju.
19. Statlig ersättning till barn och unga
som insjuknat i narkolepsi efter
pandemivaccinering. S.
20. Försvaret av Sverige
Starkare försvar för en osäker tid. Fö.
21. Ett gemensamt europeiskt
järnvägsområde. N.
22. Stärkt konsumentskydd vid
försäkringsförmedling. Fi.
23. Datalagring, EU-rätten och svensk
rätt. Ju.
24. Ökad endomarbehörighet i tvistemål.
Ju.
25. Nya regler om upphandling. Del 1 + 2.
S.
26. Avtal om val av domstol – 2005 års
Haagkonvention. Ju.

Departementsserien 2014

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Den mörka och okända historien
Vitbok om övergrepp och kränkningar
av romer under 1900-talet. [8]

Finansdepartementet

Minskat svartarbete i byggbranschen. [7]
En tydligare beredning av myndighets-
föreskrifter. [10]
Stärkt konsumentskydd vid
försäkringsförmedling. [22]

Försvarsdepartementet

Försvaret av Sverige
Starkare försvar för en osäker tid. [20]

Justitiedepartementet

Patent- och marknadsdomstol. [2]
Europeisk skyddsorder
– Samarbete om skydd för hotade och
förföljda personer inom EU. [3]
Våldsbejakande extremism i Sverige.
– nuläge och tendenser. [4]
Särskilt ömmande omständigheter. [5]
Åtalsförordnande enligt 2 kap. brotts-
balken. [13]
Genomförande av brottsofferdirektivet. [14]
Framtidsfullmakter. [16]
Den nya polisorganisationen – några frågor
om personuppgiftsbehandling m.m.
[18]
Datalagring, EU-rätten och svensk rätt.
[23]
Ökad endomarbehörighet i tvistemål. [24]
Avtal om val av domstol – 2005 års
Haagkonvention. [26]

Landsbygdsdepartementet

Gårdsstödet 2015–2020
– förslag till svenskt genomförande. [6]

Miljödepartementet

Sveriges sjätte nationalrapport om
klimatförändringar
I enlighet med Förenta Nationernas
ramkonvention om klimatförändringar.
+ Engelsk översättning. [11]

Näringsdepartementet

Ett gemensamt europeiskt järnvägsområde.
[21]

Socialdepartementet

En samlad kunskapsstyrning för hälso-
och sjukvård och socialtjänst. [9]
Ekonomiska effekter av ett längre
arbetsliv. Långsiktiga ekonomiska
effekter av Pensionsåldersutredningens
förslag. [12]
Ersättning för höga sjuklönekostnader. [15]
Samordnat ansvar för vissa familjefrågor. [17]
Statlig ersättning till barn och unga som
insjuknat i narkolepsi efter
pandemivaccinering. [19]
Nya regler om upphandling. Del 1 + 2. [25]

Statsrådsberedningen

Gröna boken
Riktlinjer för författningsskrivning. [1]